

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Hana Wzientková

Právní nástroje ochrany kulturních památek de lege lata, de lege ferenda

Diplomová práce

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Právní nástroje ochrany kulturních památek de lege lata, de lege ferenda vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Bohumíně - Skřečoni dne 21. 3. 2017

.....

Hana Wzientková

Mé poděkování patří vedoucí práce doc. JUDr. Kateřině Frumarové, Ph.D. za její vstřícnost, odborné vedení, cenné rady a celkovou pomoc při zpracování této diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
1 Úvod	7
2 Prameny právní úpravy	9
2.1 Ústavní právní úprava	9
2.2 Zákonné a podzákonné předpisy	10
2.3 Mezinárodní smlouvy a evropské právo	11
3 Základní pojmy památkové péče	13
3.1 Památka hodná ochrany	13
3.2 Nástroje ochrany	14
4 Současný stav	17
4.1 Nevyváženost mezi právy a povinnostmi vlastníků KP	17
4.1.1 Nepamátky v památkových rezervacích či zónách	19
4.2 Nedůslednost orgánů státní památkové péče	20
4.3 Vyjádření Národního památkového ústavu	22
4.3.1 Dvojkolejný systém památkové péče	24
5 Individuální ochrana	26
5.1 Prohlášení věci, stavby za kulturní památku	26
5.1.1 De lege lata	26
5.1.2 De lege ferenda	27
5.2 Prohlášení za národní kulturní památku	29
5.2.1 De lege lata	29
5.2.2 De lege ferenda	30
5.3 Evidence kulturních památek	31
5.3.1 De lege lata	31
5.3.2 De lege ferenda	32
6 Územní ochrana	34
6.1 Prohlášení území za památkově chráněné území	34
6.1.1 De lege lata	34
6.1.2 De lege ferenda	35
6.2 Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón	38
6.2.1 De lege lata	38
6.2.2 De lege ferenda	39
6.3 Vymezování ochranných pásem	40
6.3.1 De lege lata	40
6.3.2 De lege ferenda	41
7 Práva a povinnosti vlastníků kulturních památek	43
7.1 Práva a povinnosti vlastníků a dalších osob	43
7.1.1 De lege lata	43
7.1.2 De lege ferenda	45
7.2 Obnova kulturní památky	48
7.2.1 De lege lata	48

7.2.2	De lege ferenda.....	49
7.3	Předkupní právo státu.....	50
7.3.1	De lege lata.....	50
7.3.2	De lege ferenda.....	50
7.4	Prosazování.....	51
7.4.1	De lege lata.....	51
7.4.2	De lege ferenda.....	52
8	Regulace.....	54
8.1	Restaurátorství.....	54
8.1.1	De lege lata.....	54
8.1.2	De lege ferenda.....	54
8.2	Archeologické výzkumy.....	55
8.2.1	De lege lata.....	55
8.2.2	De lege ferenda.....	56
9	Ochrana světového kulturního dědictví de lege ferenda.....	57
10	Závěr.....	58
	Seznam použitých zdrojů.....	61
	Abstrakt.....	65

Seznam použitých zkratek

Akademie – Akademie věd České republiky

Archeologický ústav/ Ústav – Archeologický ústav Akademie věd České republiky

Inspekce – Památková inspekce

Listina – Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, jako součást ústavního pořádku České republiky

NKP – národní kulturní památka

NSS – Nejvyšší správní soud

NPÚ – Národní památkový ústav

OOP – opatření obecné povahy

památkový zákon – Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

Rada – Rada památkového světového dědictví

Seznam – Ústřední seznam kulturních památek České republiky

SŘ – zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Stavební zákon – zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

Úmluva – Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví (publikování pod č. 159/1991 Sb.)

Vládní návrh – vládní návrh zákona o ochraně památkového fondu a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (zákon o ochraně památkového fondu)

Výbor – Mezinárodní výbor pro ochranu kulturního a přírodního dědictví výjimečné světové hodnoty

Vyhláška – Vyhláška ministerstva kultury České socialistické republiky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

1 Úvod

Památky národa představují důležitou část jeho historie. Vypovídají o způsobu života předků, přinášejí důkazy vlastní minulosti, říkají, co jsme jako národ byli a díky čemu se nacházíme dnes tam, kde jsme. Když navíc přihlédneme k faktu, že kulturní památky jsou významné i z hlediska cestovního ruchu, a tím pádem jsou ekonomicky přínosné pro region, je potřeba vidět nutnost jejich zachování pro další generace. To vše by bezpochyby nebylo možné bez účinné právní regulace.

Jedním z **cílů** mé diplomové práce je proto analýza současné právní úpravy, a to především z pohledu, že aplikaci aktuálního památkového zákona, tedy zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, provází v praxi řada nedostatků, které ohrožují ochranu kulturního dědictví národa. Pro tyto účely jsem si zvolila následující hypotézy (H):

H 1: Současný památkový zákon představuje nedostatečnou právní regulaci v oblasti památkové péče.

H 2: V současné právní úpravě panuje nevyváženost mezi právy a povinnostmi vlastníků kulturních památek.

Faktem zůstává, že památkový zákon byl přijat ještě za minulého režimu a přes značné novelizace (více než 20) nemůže plně reflektovat nové společenské poměry.¹ I proto odborná veřejnost volá dlouhodobě po novém transparentnějším, účinnějším památkovém zákoně. Vláda České republiky usnesením č. 156 ze dne 6. 3. 2013 schválila věcný záměr zákona o památkovém fondu a uložila Ministerstvu kultury zpracování textu zákona. Dne 20. 11. 2015 vláda schválila předložený návrh zákona o ochraně památkového fondu a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (zákon o ochraně památkového fondu), který nyní čeká legislativní proces. Předpokládané datum účinnosti zákona je 1. 1. 2018. Dalším **cílem** mé diplomové práce je proto komparace současné právní úpravy s tou budoucí (navrhovanou). Jelikož je památková péče na zpracování velice rozsáhlé téma, zaměřila jsem pozornost pouze na právní nástroje ochrany kulturních památek. Pro účely této části práce jsem zvolila následující hypotézu:

H 3: Vládní návrh zákona o ochraně památkového fondu se vypořádává s nedostatky současné právní úpravy a představuje dostatečnou ochranu pro kulturní bohatství národa.

¹ viz nálezn Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 21/04 – „Celá koncepce zákona o státní památkové péči, zrcadlící dobové ideologické axiomy, vychází z naprosté prevalence veřejného (státního) zájmu a popření práv jednotlivce.“

Tématem mé diplomové práce jsou tedy právní nástroje ochrany kulturních památek *de lege lata*, *de lege ferenda*.

Zvolenou metodou výzkumu je jednak metoda popisná, kdy především v úvodních kapitolách práce popisují jednotlivé pojmy památkové péče tak, aby jejich popis odrážel skutečnost a byl co nejuplněnější. Dále metoda analytická, tedy rozbor textů současného památkového zákona i Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu za účelem jejich následné komparace. Poslední metodou výzkumu je tedy metoda komparace, neboli porovnávání objektů za účelem stanovení jejich shodných nebo rozdílných znaků. Za objekt komparace jednotlivých nástrojů jsem zvolila především definici těchto nástrojů, dále kritéria a způsob prohlašování jednotlivých prvků památkového fondu a formy rozhodnutí. Věnovat se také budu nejpodstatnějším změnám, které Vládní návrh zákona o ochraně památkového fondu přináší.

Samotný text práce je dělen do dvou částí a osmi kapitol. V první části (kapitola 2 – 4) se věnuji současné právní úpravě památkové péče, základním pojmům památkové péče (především vymezení nástrojů ochrany) a konečně současnému stavu. V této kapitole vymezuji dle mého názoru jedny z největších problémů památkové péče včetně návrhů možného řešení. V druhé praktické části již komparuji jednotlivé nástroje ochrany. Zároveň přikládám k textu tabulky pro lepší orientaci v problematice, jako shrnutí právě probíraného tématu. V kapitole Ochrana světového kulturního dědictví přináším přehled největších změn z pohledu budoucí právní úpravy.

K oblasti památkové péče existuje celá řada odborných publikací, žádná z nich se ovšem nevěnuje čistě právním nástrojům ochrany kulturních památek, proto mi největším zdrojem poznatků byl Komentář k zákonu o státní památkové péči Jiřího Varhaníka a Stanislava Malého z roku 2011. Zmínit musím i knihu *Správní právo – zvláštní část* a její kapitolu Památková péče, jejíž autorem je Filip Dienstbier² a která přináší ucelený přehled právních nástrojů ochrany kulturních památek. Informace o budoucí právní úpravě jsem čerpala výhradně z Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu a Důvodové zprávy k tomu zveřejněné (obojí ve stavu ke 2. prosinci 2015).

² DIENSTBIER, Filip. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2. vyd. Praha: Leges, 2014. s. 331 - 355

2 Prameny právní úpravy

Památková péče spadá do kulturní politiky České republiky. Zároveň je ovlivňována mezinárodními závazky, ke kterým se republika přihlásila. V oblasti tuzemského práva ji řadíme mezi odvětví práva veřejného, pododvětví správního práva.

2.1 Ústavní právní úprava

Ochrana kulturních památek je dána samotnou Ústavou, kdy v její preambuli se zavazujeme jako občané právního státu k ochraně a rozvíjení zděděného kulturního bohatství. V návaznosti na předešlé Listina základních práv a svobod stanoví v čl. 35 odst. 3, že: *„Při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat ... kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.“* Dále je zaručen přístup ke kulturnímu bohatství.³ Předpokládá se ale opět zákonná úprava, která stanoví podmínky.⁴ Je možné tedy shrnout, že ústavními východisky jsou především ochrana kulturních památek, značná úloha státu - spočívající v právní regulaci ochrany (tedy vrchnostensky nastavením podmínek práv a povinností fyzických a právnických osob) a poskytování další pomoci při ochraně, včetně toho, že stát některé památky vlastní.⁵

Dalším, a to významným ústavním východiskem památkové péče je zákonné omezení vlastnického práva konkrétních osob – vlastníků kulturních památek. Toto omezení vlastnického práva je umožněno faktem, že ochrana kulturních památek je veřejným zájmem.⁶ Právě veřejný zájem je oním legitimním cílem, který umožňuje zásah do vlastnického práva vlastníka kulturní památky. *„Jinak než s určitým omezením vlastníka není možné ochranu kulturních památek vykonávat, přičemž tato omezení nejsou samoučelná a je jimi sledována pouze ochrana kulturních hodnot.“*⁷ Dalšími podmínkami omezení vlastnického práva jsou zákonná úprava a také dodržení principu proporcionality.⁸ Stejně jako fakt, že nucené omezení vlastnického práva je možné jen za náhradu.⁹

³ přičemž pojem kulturní bohatství zahrnuje nejen kulturní památky, ale také archeologické nálezy, archiválie, muzejní sbírky a jiné předměty kulturní hodnoty

⁴ čl. 34 odst. 2 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

⁵ DIENSTBIER. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ, *Správní právo ...*, s. 333 – 334

⁶ DAMOHORSKÝ, M. a kol. *Právo životního prostředí*. 1. vyd. Praha: C. H. BECK, 2010. s. 438-443

⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 10 A 38/2013

⁸ viz test proporcionality aplikovaný Ústavním soudem ČR v Nálezu Pl. ÚS 24/11 ze dne 20. 12. 2011

⁹ čl. 11 odst. 4 Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů

2.2 Zákonné a podzákonné předpisy

Výše zmíněné ústavní principy se poté promítají do zákonné úpravy, kde mezi nejdůležitější prameny patří dnes stále ještě platný a účinný zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Jedná se o kodifikaci hmotného i procesního práva, pokrývající prohlašování, evidenci a ochranu kulturních památek. Jak již ale bylo řečeno, jde o předpis nevyhovující dnešním poměrům, a proto je nutné při použití ustanovení tohoto zákona vycházet z kontextu současné právní a společenské situace.¹⁰ Mezi další zákony z oblasti památkové péče řadíme zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty. Jedná se o předpis, který reguluje pohyb převážně movitých předmětů významných pro historii, literaturu, umění nebo vědu přes hranice státu.¹¹ Pro úplnost je potřeba dodat, že věci se zvláštní právní úpravou, jako je zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, či zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, jsou z režimu zákona č. 71/1994 Sb. vyloučeny. Podobně jako výtvarná díla žijících autorů.¹² Na druhou stranu postup při navrácení kulturních statků, pokud byly nezákonně vyvezeny, a to jak české kulturní statky za hranice České republiky, tak cizí kulturní statky na území našeho státu, upravuje zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků.

Mezi podzákonné předpisy řadíme především prováděcí vyhlášku Ministerstva kultury č. 66/1988, kterou se provádí zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Dále vyhláška Ministerstva kultury č. 187/2007 Sb., kterou se stanoví obsah a náležitosti plánu území s archeologickými nálezy a vyhláška Ministerstva kultury č. 420/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón. Podzákonnými předpisy byly také vymezeny národní kulturní památky nebo památkové rezervace.¹³

Je potřeba zmínit, že památkové péče se týkají i další předpisy, jako je například zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, definující právní pojmy, které jsou památkovým zákonem užívány (pojem věc, příslušenství věci, osoby blízké aj.) Významným procesním předpisem je zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, který je obecným procesním předpisem k památkovému zákonu. Nejedná se ovšem o ojedinělý předpis procesního charakteru v oblasti památkové péče, uplatní se i zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva

¹⁰ DIENSTBIER. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEŘOVÁ, *Správní právo ...*, s. 335

¹¹ § 1 zákona definuje předmět kulturní hodnoty včetně kritérií specifikujících tyto předměty v Příloze 1

¹² JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo zvláštní část*. 6. doplněné vyd. Brno: MU, 2004. s. 211 – 212

¹³ úplný seznam podzákonných předpisů vymezujících jednotlivé památky k dostání na internetových stránkách Ministerstva kultury

k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění) a zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon).

2.3 Mezinárodní smlouvy a evropské právo

Problematika ochrany kulturních památek je řešena i na mezinárodní, potažmo evropské úrovni. Mezi nejvýznamnější mezinárodní úmluvy o ochraně kulturních památek, jimiž je Česká republika vázaná, patří Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního bohatství¹⁴, přijata Organizací spojených národů pro vědu, kulturu a vzdělávání (UNESCO). Smyslem této úpravy, která spojuje ochranu přírodních a kulturních památek, je upravit péči o památky v jednotlivých zemích. Signatáři Úmluvy se zavazují, že v první řadě je povinností „zabezpečit označení, obranu, zachování, prezentování a předávání budoucím generacím kulturního a přírodního dědictví nacházejícího se na území státu.“¹⁵ Navíc byl vytvořen Seznam světového dědictví, do něhož se zapisují památky s výjimečnou světovou hodnotou¹⁶, které splňují kritéria¹⁷ nastavená Mezivládním výborem pro ochranu kulturního a přírodního dědictví výjimečné světové hodnoty, jenž je výkonným orgánem UNESCA. Takto zapsané památky požívají zvýšené ochrany (viz dále). Je potřeba říci, že Úmluva zavazuje pouze signatářské státy, neplynou z ní přímá práva ani povinnosti fyzickým či právnickým osobám.¹⁸ Za účelem konkretizace zpracoval Výbor Operační směrnice, které představují jakýsi návod k Úmluvě.¹⁹

K dalším předpisům mezinárodního práva na ochranu kulturních památek patří Úmluva na ochranu kulturních statků v případě ozbrojeného konfliktu a její První²⁰ a Druhý protokol²¹, který má přímou závaznost. Dále můžeme zmínit dokumenty přijaté na půdě Rady Evropy. Jedná se o Úmluvu o ochraně architektonického dědictví Evropy a Úmluvu o ochraně archeologického dědictví Evropy²², které jsou také přímo závazné. V neposlední řadě Evropská úmluva o krajině, chránící krajinu jako základní součást evropského přírodního a

¹⁴ publikována ve Sbírce zákonů č. 159/1991 Sb.

¹⁵ čl. 4 Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního bohatství

¹⁶ č. 11 Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního bohatství

¹⁷ základním principem výběru je jedinečnost, autenticita a celistvost památky. Demonstrativní výčet 10 kritérií výběru zahrnuje např., že kulturní dědictví je mistrovským dílem tvůrčího talentu, jedinečným důkazem o existující nebo už vymizelé civilizaci nebo kulturní tradici, příklad tradičního lidského osídlení aj. Kompletní kritéria výběru jsou dostupné na stránkách UNESCA - <<http://whc.unesco.org/en/criteria/>>

¹⁸ DIENSTBIER. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ, *Správní právo ...*, s. 348

¹⁹ KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní bohatství UNESCO*. 1 vydání. Praha: NPÚ, generální ředitelství, 2009. s. 50

²⁰ publikovaná pod č. 94/1958 Sb.

²¹ publikován pod č. 72/2001 Sb. m. s.

²² publikované pod č. 73/2000 Sb. m. s. respektive č. 99/2000 Sb., m. s.

kulturního bohatství²³, která byla přijata pod záštitou Rady Evropy a publikována ve Sbírce mezinárodních smluv č. 13/2005.

Nejdůležitější úpravou evropského práva je Nařízení rady (ES) č. 116/2009, o vývozu kulturních statků, jež se jevílo jako potřebné k zachování vnitřního trhu Evropské unie. Za tímto účelem přijímá opatření k zajištění vývozu kulturních statků na vnějších hranicích. K vývozu takovýchto předmětů je potřeba vývozní povolení, které se vydává na žádost příslušných osob.²⁴ Dalším předpisem EU z oblasti památkové péče je Směrnice Rady ES č. 93/7/EHS o navrácení kulturních statků neoprávněně vyvezených z území členského státu, která byla implementována do českého právního řádu v podobě zákona o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků (viz výše).

²³ preambule Evropské úmluvy o krajině

²⁴ čl. 2 a násl. Nařízení rady (ES) č. 116/2009, o vývozu kulturních statků

3 Základní pojmy památkové péče

Památková péče, nebo také ochrana památek, je cílená činnost společnosti k zachování jistého kulturního dědictví národa. Slovy zákona tato péče: „*zahrnuje činnosti, opatření a rozhodnutí, jimiž orgány a odborná organizace státní památkové péče v souladu se společenskými potřebami zabezpečují zachování, ochranu, zpřístupňování a vhodné společenské uplatnění kulturních památek.*“²⁵ Přičemž by se tyto činnosti měly uplatňovat především preventivně tak, aby nedocházelo k poškozování, nedovoleným zásahům a jiným činnostem, které by kulturní památky ohrožovaly na existenci.²⁶

Pro plné pochopení podstaty památkové péče je nutné si vymezit, jakými způsoby dochází k ochraně kulturních památek, ale také definovat, co je vůbec hodno takové ochrany. A to i vzhledem k faktu, že se nástroje ochrany přímo dotýkají hned několika subjektů.²⁷

3.1 Památka hodná ochrany

Pro účinnou ochranu památek je nutné si určit, čemu všemu bude stát poskytovat ochranu, tedy jaké vlastnosti musí statek mít, aby byl klasifikován jako kulturní památka. Za kulturní památku považoval již přední památkář Rakouska-Uherska Alois Riegl takové dílo lidské ruky, které bylo vytvořeno s cílem zachovat ve vědomí dalších generací stále živé a přítomné jednotlivé lidské skutky či osudy.²⁸ S podobným závěrem přichází i další autoři, když definují, že kulturní památka je „*dílo, stopa lidské práce či události, jež pro hodnoty dokumentu, pro hodnoty morální i výchovné zasluhuje, aby bylo zachováno.*“²⁹ Je tedy možné uzavřít, že kulturní památka je lidské dílo, které si zasluhuje býti uchováno pro své typické vlastnosti.

Pokud se týká těchto vlastností památek, tedy toho co dělá památku památkou, tak např. Pavel vidí cenu kulturních památek v autenticitě, hmotném ustrojení, tvarové podstatě a v časovém a místním určení. Znaky kulturních památek tedy spatřuje v původnosti, jedinečnosti a neopakovatelnosti. Kdy za rozhodující původnost je pro něj původnost hmoty.³⁰ Na tuto klasifikaci znaků je nutné se dívat ale kriticky, neboť autor počítá pouze

²⁵ § 1 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

²⁶ VINTER, V. *Stručný slovník památkové péče*. Ústní nad Labem: Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody, 1983. s. 56

²⁷ především vlastníků památek, ale také poskytovatelů kulturních služeb, jiných uživatelů památek a dalších, viz PEK, Tomáš, *Stavební památky – specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby, provozu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s. 90 - 91

²⁸ RIEGL, Alois. *Moderní památková péče*. Praha: Národní památkový ústav, 2003. 9 s.

²⁹ PAVEL, Jakub. *Ochrana kulturních památek. Společenská nezbytnost památkové péče*. 1. vydání. Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1969. s. 4.

³⁰ PAVEL, *Ochrana kulturní památek*, s. 4.

s trojrozměrnými památkami, které jsou již překonané. S výše zmíněnými znaky je v dnešní době možné souhlasit, pouze pokud vymezíme původnost jako autenticitu podstaty díla, nikoli hmoty.

Pokud se poté zaměříme na takto definované znaky, uvědomíme si, kolik architektonických staveb, děl výtvarného či literárního umění, děl sochařského řemesla nebo pozůstatky sídelních útvarů nás obklopuje, a že všechny si zaslouží ochrany jako součást kulturního bohatství národa. V kontextu památkového zákona jsou ovšem chráněny pouze kulturní památky, které jsou výslovně za kulturní památku prohlášeny. Právní ochrany tedy požívají pouze statky, kterým byla ochrana výslovně udělena.

3.2 Nástroje ochrany

Nástrojů neboli způsobů ochrany podle památkového zákona je několik. Za tu základní ochranu lze považovat samotné prohlášení věci za kulturní památku. Takto chráněná památka poté spadá do právního režimu zabezpečujícího vyšší ochranu, která má dopady například i do trestněprávní oblasti v podobě trestného činu výtržnictví aj.³¹ Jedná se o individuální ochranu v podobě prohlášení věci za kulturní památku (§ 2, 3 památkového zákona), nebo za národní kulturní památku (§ 4). Nástrojem souvisejícím s prohlašovací řízením respektive s vydáním nařízení vlády je evidence kulturních památek (§ 7). Jednotlivé kulturní památky se zapisují do Ústředního seznamu kulturních památek České republiky, který vede NPÚ jako odborná organizace státní památkové péče³². Důležité je, aby údaje v Seznamu zapsané byly přesné a pravdivé, neboť právě ze zápisu se odvozuje rozsah památkové ochrany. Především při zapsání a odůvodnění zápisu nemovitostí je nutné uvést podrobnou, konkrétní a pravdivou specifikaci, která následně odpovídá zápisu v katastru nemovitostí, a tedy omezení jednotlivého vlastníka.³³ Seznam má sedm částí,³⁴ přičemž u některých je umožněn veřejný dálkový přístup.³⁵

Územní ochrana zahrnuje prohlášení území za památkově chráněné území. Tedy prohlášení území za památkovou rezervaci (§ 5) a prohlášení území sídelních útvarů za památkovou zónu (§ 6). Přičemž obojí je také evidováno v Seznamu a platí vše dříve řečené.

³¹ DIENSTBIER. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ, *Správní právo ...*, s. 340

³² § 7 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

³³ PEK, *Stavební památky ...*, s. 23 – 24

³⁴ Seznam kulturních památek (nemovité kulturní památky, movité kulturní památky včetně mobiliárních fondů a historických knihovnických fondů), Seznam národních kulturních památek, Seznam památkových rezervací, Seznam památkových zón, Seznam památek světového dědictví na území ČR, fakultativně Seznam ochranných pásem.

³⁵ dostupné na < <http://monumnet.npu.cz/monumnet.php>>

V souvislosti s prohlašování památkových rezervací a zón dochází i na situace, kdy se tato ochrana vztahuje v potřebném rozsahu i na nemovitosti, které samy o osobě nejsou kulturní památkou (nepamátky³⁶). Rozsah ochrany těchto nemovitostí může být omezen v plánu ochrany památkové rezervace či zóny (§ 6a). Jedná se o dispozitivní plán vydávaný ve formě opatření obecné povahy, který jednak stanovuje způsob zabezpečení kulturních hodnot v tomto území, a jednak může vyloučit potřebu závazného stanoviska v případě obnovy nepamátek. Posledním nástrojem z oblasti územní ochrany je vymezení ochranných pásem (§ 17). V případě, že to vyžaduje ochrana nemovité kulturní památky nebo jejího prostředí, je vydáno územní rozhodnutí o ochranném pásmu, ve kterém lze omezit či zakázat určité činnosti či učinit jiná vhodná opatření, která korespondují s památkovou ochranou. V ochranném pásmu lze opět vyloučit závazné stanovisko v případě nepamátek, pokud se obnova týká úprav vnějšího vzhledu nemovitosti.

S prohlášením věci za kulturní památku vznikají ex lege práva a povinnosti vlastníka památky, ale také státu. Základní povinnosti vlastníka památky jsou stanovené v § 9 památkového zákona. K těm přistupují dále oznamovací povinnosti (§ 12), které úzce souvisejí s povinností součinnosti s orgány státní památkové péče a potřebou dodržet zvláštní postup v případě obnovy památky (§ 14). Povinností vlastníka a zároveň právem státu je právo na přednostní koupi (§ 13), které je vyloučeno jen v případě prodeje mezi osobami blízkými a spoluvlastníky. V případě nedodržení jakékoli povinnosti dané zákonem, nastává vynuovení, tedy konkrétní nástroje a postupy orgánů státní památkové péče k zajištění ochrany dle památkového zákona. Jedná se o následující posloupnost rozhodnutí: rozhodnutí o opatřeních (§ 10), opatření pro zabezpečení kulturní památky (§ 15 odst. 1 a 2) a vyvlastnění (§ 15 odst. 3). Navíc je orgán státní památkové péče oprávněn uložit sankci v případech naplnění znaků skutkových podstat správních deliktů (§ 35 a § 39). Za ochranu, a to sice preventivní, je možné podle památkového zákona považovat podmiňující úkon orgánu státní památkové péče v případě určitých činností vlastníků kulturních památek. Jedná se především o závazné stanovisko v případě obnovy památky (viz dále). Ale památkový zákon pracuje i s pojmy jako je povolení nebo souhlas.³⁷ Přičemž právní povaha konkrétního úkonu se liší případ od případu (viz dále).

Dalším nástrojem ochrany je regulace v oblasti restaurátorství, archeologických výzkumů a nálezů, nebo regulace obchodu a přeshraniční přeprava kulturních památek.

³⁶ pojem použit v PEK, Tomáš, *Stavební památky – specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby, provozu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. s 26

³⁷ DIENSTBIER. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ. *Správní právo...*, s. 342 – 343

Restaurátorství neboli souhrn specifických výtvarných, uměleckořemeslných a technických prací respektující technickou a výtvarnou strukturu originálu (§ 14 odst. 8), může provádět pouze osoba oprávněná k tomu na základě povolení uděleného Ministerstvem kultury (§ 14a). Přehled povolení k restaurování kulturních památek zpracovává NPÚ z podkladů Ministerstva kultury a tento seznam je veřejně dálkově přístupný.³⁸ Archeologickým výzkumům a nálezům se památkový zákon věnuje v části třetí. Jedná se především o regulaci v podobě oprávnění provádět archeologické výzkumy ve prospěch Archeologického ústavu Akademie věd České republiky (ne výjimečně). Zákon také dále uvádí bližší podmínky provedení archeologického výzkumu (§ 22), včetně definice archeologického nálezu (§ 23) a stanovení nálezného (§ 23 odst. 4).

Samostatným nástrojem ochrany je ochrana kulturních památek jako světového kulturního dědictví. Jedná se o systém mezinárodní ochrany, která má dopad i do naší úpravy. Úmluva stanovuje řadu povinností pro signatářské státy³⁹, kromě toho je Česká republika vázána i dalšími povinnostmi, mezi které patří periodický monitoring, tedy pravidelné zprávy o provádění Úmluvy o ochraně světového dědictví. Smluvní státy musí v předem nastaveném harmonogramu reportovat o stavu světového dědictví. Dále jsou členské státy povinny průběžně informovat Výbor o změnách probíhajících na světovém dědictví.⁴⁰ Mezi práva členských států můžeme řadit mezinárodní pomoc, která je brána jako doplněk národního úsilí. Jedná se o pomoc v různých formách (např. pomoc v oblasti výchovy, informací a osvěty), kterou přiznává Výbor na základě žádosti předložené členským státem. Výbor také hospodaří s prostředky Fondu světového dědictví, který byl zřízen na základě Úmluvy za účelem ochrany a obnovy světového dědictví.⁴¹ Na Seznam světového dědictví UNESCO bylo zapsáno postupně celkem 12 kulturních památek České republiky.⁴² U těchto památek, v rámci požadavků Úmluvy, provádí příslušné pracoviště NPÚ kontinuální monitoring, jehož výstupem jsou roční monitorovací zprávy, a to na základě Metodiky sledování památek zapsaných na Seznam světového dědictví UNESCO.⁴³ Evidenční a zároveň informační funkci plní u těchto statků část Seznamu věnovaná právě světovému kulturnímu dědictví.

³⁸ dostupný na <<http://monumnet.npu.cz/restauratori/hledani.php>>

³⁹ viz čl. 4, 5, 6, 11, 16, 17, 18, 29 Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví

⁴⁰ viz čl. 172 Operačních směrnic: „Výbor světového dědictví vyzývá signatářské státy Úmluvy, aby informovaly prostřednictvím sekretariátu o svých úmyslech podniknout nebo schválit v oblasti chráněné Úmluvou podstatné rekonstrukce nebo novou výstavbu, která by mohla změnit vynikající univerzální hodnotu statku ...“

⁴¹ KUČOVÁ, *Světové kulturní a přírodní bohatství UNESCO*, s. 101 – 104

⁴² viz sdružení obcí, na jejichž území se nachází kulturní památka zapsaná na seznamu UNESCO <<http://www.unesco-czech.cz/>>

⁴³ schváleno Ministerstvem kultury dne 1. 7. 1999

4 Současný stav

Už několikrát bylo zmíněno, a celá práce ve své podstatě stojí na faktu, že současný památkový zákon představuje nedostatečnou úpravu, díky níž dochází k chátrání některých památek či nedodržování práv jednotlivce – vlastníka.⁴⁴ Vzhledem k tomu, že památková péče je zajisté meziresortní obor, když například kulturní památky a přírodu a krajinu je třeba chápat jako naše společné dědictví⁴⁵, je to o to smutnější, že se dosud nepodařilo zajistit plně fungující systém.

V následujících odstavcích se pokusím poukázat na z mého pohledu nejožehavější problémy, které památkovou péčí trápí. Uvádím vždy konkrétní příklad a nastiňuji případné řešení daných situací.

4.1 Nevyváženost mezi právy a povinnostmi vlastníků KP

Jedním z problémů je nevyváženost mezi povinnostmi vlastníků kulturních památek a jejich právy. Přičemž ještě palčivější je nesoulad mezi povinnostmi a především právy vlastníků jednotlivých nemovitostí v různých úrovních ochrany památkové péče.

Nejprve k výčtu povinností vlastníka. Vlastník kulturní památky je povinen řádně pečovat o svou památku, a to na své vlastní náklady. Řádná péče obsahuje činnosti k zachování památky v dobrém stavu, včetně ochrany před znehodnocením, poškozením či ohrožením. Navíc vlastník může kulturní památku užívat jen způsobem, který odpovídá její kulturní hodnotě a významu.⁴⁶ Nezapomínejme na oznamovací povinnosti a povinnost přednostní nabídky ke koupi Ministerstvu kultury v případě zamýšleného prodeje, kdy lhůta k vyjádření se je poměrně velmi dlouhá.⁴⁷ K tomu všemu přibývají povinnosti při obnově památky, jako je např. obligatorní stanovisko orgánu státní památkové péče (viz dále). Lze tedy shrnout, že tento vlastník je omezen na právu věc užívat (*ius utendi*) a právo věc zničit (*ius abutendi*) je vyloučeno úplně.

Co se týká práv vlastníka kulturní památky, NSS již dříve judikoval, že: *„prohlášení za kulturní památku není zákonem pojato jako jednostranné omezení vlastnického práva bez náhrady. Výše a způsob náhrady jsou dány povahou věci, zejména odvisí též od výše nákladů,*

⁴⁴ srovnej nález ÚS ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 21/04

⁴⁵ pozitivním krokem k vzájemnému souladu těchto dvou statků bylo uzavření smlouvy mezi NPÚ a Agenturou ochrany přírody a krajiny o vzájemné spolupráci v oblasti zachování, udržení a rozvoje kulturního a přírodního dědictví v roce 2011

⁴⁶ § 9 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ jde-li o movitou věc 3 měsíce, jde-li o nemovitou věc 6 měsíců (viz. § 13 památkového zákona)

*jimiž údržba kulturní památky překračuje obvyklé náklady údržby nemovitosti.*⁴⁸ Jasně tedy plyne, že vše, co vlastník vynaloží na údržbu nemovitosti v důsledku toho, že nemovitost je kulturní památkou, mu bude uhrazeno jako náhrada za omezení vlastnického práva.

Právní úprava tedy pamatuje na situace, kdy vlastník není objektivně schopen údržbu památky finančně zajistit sám. Kompenzační povinností je poté příspěvek na zachování památky za účelem jejího účinnějšího společenského uplatnění.⁴⁹ Tento příspěvek je poskytován z rozpočtových příspěvků obcí a krajů (v rámci samostatné působnosti). Na příspěvek není právní nárok a poskytuje se výhradně na žádost vlastníka. Ten je povinen podat žádost s nezbytnými přílohami⁵⁰ příslušnému orgánu, a to v řádných termínech.⁵¹

V případě mimořádného společenského zájmu⁵² na zachování kulturní památky je možné poskytnout příspěvek ze státního rozpočtu. V tomto případě je čerpáno z několika programů, které má k dispozici Ministerstvo kultury. V současné době se jedná o 6 specializovaných programů na obnovu kulturních památek, 1 program na podporu památek UNESCO, 1 program na podporu kulturních aktivit v oblasti památkové péče a 1 program na podporu záchranných archeologických výzkumů.⁵³ Podmínky udělení příspěvku jsou stanoveny k jednotlivým programům zvlášť, přičemž se dá říci, že základním kritériem je význam, stav a možnosti vlastníka. Podmínky žádosti o příspěvek jsou srovnatelné s žádostí u obce či kraje, navíc je požadováno písemné vyjádření o významu a naléhavosti obnovy kulturní památky, které zpracovává odborná organizace.

Při zpracování žádostí může vlastník kulturní památky využít další kompenzaci za omezení vlastnického práva, a to sice právo na bezplatnou pomoc podle § 32 odst. 2 písm. f) památkového zákona. Zákon opět reaguje na fakt, že péče o kulturní památky je obtížná i co se týká odborné stránky věci. Proto NPÚ poskytuje bezplatnou odbornou pomoc při zajišťování péče o památky, a to ze zákona. Orgány státní památkové péče pak tuto povinnost ze zákona nemají.

⁴⁸ Rozsudek NSS ze dne 12. 5. 2004 sp. zn. 5 A 48/2002

⁴⁹ § 16 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči ve znění pozdějších předpisů

⁵⁰ viz § 11 a násl. vyhlášky č. 66/1988 Sb., vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

⁵¹ MKČR. *Příručka vlastníka kulturní památky a péče o ně*. Dostupná na < <https://www.mkcr.cz/prirucka-vlastnika-kulturni-pamatky-kulturni-pamatky-a-pece-o-ne-290.html?searchString=p%C5%99%C3%ADru%C4%8Dka%20vlastn%C3%ADka%20kulturn%C3%AD%20pa m%C3%A1tky>>

⁵² § 13 odst. 2 vyhlášky 66/1988 Sb., vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

⁵³ informace k jednotlivým programům dostupné na internetových stránkách Ministerstva kultury < <https://www.mkcr.cz/dotacni-programy-ministerstva-kultury-a-jejich-vyhodnoceni-267.html>>

Nepřímou finanční kompenzací jsou poté daňové úlevy a zvýhodnění. Od daně ze staveb nebo jednotek je osvobozena stavba/jednotka, která je kulturní památkou a prošla stavebními úpravami, a to na dobu 8 let počínaje od následujícího roku po vydání kolaudačního souhlasu.⁵⁴ Jedná se tedy až o následnou kompenzaci za splnění podmínek (obnova kulturní památky). Úplné osvobození od daně z nemovitosti představuje kulturní památka, která je zpřístupněna veřejnosti, a to na základě smlouvy mezi vlastníkem nemovitosti a Ministerstvem kultury.⁵⁵ Pozemek, který tvoří jeden funkční celek s touto stavbou (kulturní památkou), je poté také osvobozen od daně z pozemků.⁵⁶ Poslední úlevou je zvláštní odepisování ve vztahu ke kulturním památkám podle režimu zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.⁵⁷

Na první pohled je tedy vidět, že povinnosti, které památkový zákon ukládá vlastníkově, jsou v nepoměru v porovnání s kompenzacemi, které v mnohých případech nejsou nárokové, a vlastníkově tedy nemusí být poskytnuty. Řešení této situace je ale nelehké. Omezení vlastnického práva je v souladu s ústavními východisky, přesto náhrada za toto omezení mnohdy neodpovídá. Problém není v právní stránce věci, ale především ve finanční stránce, kdy na ministerstvo je podáno až pět krát více žádostí o příspěvek, než je ministerstvo schopno uspokojit.⁵⁸ Podobně na tom jsou i obce a kraje.⁵⁹

4.1.1 Nepamátky v památkových rezervacích či zónách

Podobně by se dalo hovořit o vlastnících nemovitostí, které samy o sobě kulturními památkami nejsou, nacházejí se ovšem na území, které památkovou ochranu požívá. Příkladem z praxe dokazující tento závěr může být situace, kdy vlastník nemovitosti, která sama o sobě není kulturní památkou, chtěl rekonstruovat svůj dům výměnou nových oken. Plastová okna, která jsou levnější variantou, mu orgánem státní památkové péče nebyly

⁵⁴ § 9 odst. 1 písm. p) zákona České národní rady č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁵ § 9 odst. 1. písm. d) 2. zákona České národní rady č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁶ § 4 odst. 1 písm. d) 2. zákona České národní rady č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁷ viz § 27 písm. e), § 29 odst. 3 a § 30 odst. 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁸ NOVÁ, Eliška, Na diktát památkářů připlatí stát. *Lidové noviny*, 31. srpna 2016, s. 2

⁵⁹ například v Moravskoslezském kraji za rok 2016 se v rámci Programu obnovy kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí v MSK na rok 2016 poskytlo na dotacích vlastníků kulturních památek celkem 6 milionů korun, přesto 18 žadatelů se svou žádostí neuspělo.

Informace dostupné na < http://www.msk.cz/cz/verejna_sprava/%20vysledky-dotacniho-rizeni-program-obnovy-kulturnich-pamatek-a-pamatkově-chronenych-nemovitosti-v-msk-na-rok-2016-66120/>

Program obnovy kulturních památek a památkově chráněných nemovitostí v MSK na rok 2016

dovoleny instalovat. Místo toho musel zvolit dražší dřevěnou variantu.⁶⁰ Tento vlastník ale nemá ze zákona nárok na náhradu, ačkoli je jeho vlastnické právo omezováno. Dochází tedy k situaci, která je v přímém rozporu s Listinou. Památkový zákon v této souvislosti pamatuje jen na již avizované možné vydání opatření obecné povahy, ve kterém bude vyloučena povinnost vlastníka nepamátkové stavby vyžádat si předem závazné stanovisko orgánu státní památkové péče při zamýšlené obnově nemovitosti, pokud se tato nachází v památkové rezervaci či zóně.⁶¹ Tato povinnost ale přetrvává poté vždy, pokud se by se jednalo o ochranné pásmo a mělo by být zasaženo do vnějšího vzhledu této nemovitosti.⁶² Řešením by poté mělo být umožnění i těmto vlastníkům žádat o finanční příspěvky spjaté se zvýšenými náklady v souvislosti s památkovou ochranou. Jako problematické by se ale mohlo jevit navýšení počtu žádostí v rámci dotačních programů, což by zákonitě mělo být reflektováno v celkové sumě poskytovaných příspěvků.

4.2 Nedůslednost orgánů státní památkové péče

Faktem památkové péče bylo, je a bude, že ne každý vlastník o svou památku náležitě pečuje. V případě, že někteří vlastníci porušují povinnosti jim stanovené zákonem, orgány státní památkové péče jsou povinny dle zákona zasáhnout a rozhodnutím uložit vlastníkovi opatření k nápravě, případně rozhodnout o nezbytných opatřeních.⁶³ Nicméně orgány státní památkové péče v návaznosti na zjištěný stav nevyužívají všech svých oprávnění daných památkovým zákonem k zabezpečení tohoto nežádoucího stavu. Přičemž zákon umožňuje ve výjimečných případech kulturní památku dokonce vyvlastnit.⁶⁴ Jejich jednání, nebo spíše nejednání představuje neúčinnou ochranu, když v návaznosti na toto dochází k chátrání, případně devastaci památek. Je tedy možné těmto orgánům státní památkové péče vytknout nedůslednost, a to nejčastěji nedůslednost při vynucování uložených povinností.⁶⁵

Příkladem takového závěru může být nemovitá kulturní památka Jánské koupele ve Starých Těchanovicích (okres Opava). Jedná se o soubor lázeňských budov v soukromém vlastnictví, které jsou chráněny od roku 2005. V roce 2010 bylo zjištěno porušování

⁶⁰ Veřejný ochránce práv, *Případ pro ombudsmana: Výměna oken* [online]. Ochrance.cz, 7. října 2010 [cit. 8. 2. 2017]. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2010/pripad-pro-ombudsmana-vymena-oken/>>

⁶¹ § 6a zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁶² PEK, *Stavební památky ...*, s. 27

⁶³ § 10 odst. 1 respektive § 15 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁴ § 15 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁵ SEITLOVÁ, Jitka, *Dlouhodobé problémy v památkové péči ohrožují kulturní bohatství České republiky* [online]. Ochrance.cz, 1. února 2012 [cit. 24. 1. 2017]. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2014/dlouhodobeproblemy-v-pamatkove-peci-ohrozujikulturnibohatstvi-ceske-republiky/>>

povinností pečovat o kulturní památku, tak jak je nastaveno v památkovém zákoně. Opatření k zajištění péče v tomto konkrétním případě zahrnovala pouze nápravná opatření v podobě prací udržovacího charakteru. Ačkoli památka nadále chátrala, další kroky ze strany orgánu státní památkové péče, konkrétně úřadu obce s rozšířenou působností⁶⁶, nebyly podniknuty. Reálná situace tedy dokládá výše zmíněnou nedůslednost státních orgánů na úseku památkové péče, která vyústila k zařazení památky v roce 2013 mezi objekty ohrožené.⁶⁷

Zde se jednalo o situaci, kdy vlastník nesplnil mu uložené povinnosti dané správním rozhodnutím postupem podle § 10 památkového zákona ve stanovené lhůtě, a tudíž přicházelo v úvahu náhradní opatření. Konkrétně provedení prací pro zabezpečení kulturní památky na náklad jejího vlastníka. V případě, že je kulturní památka stavbou a je bezprostředně ohrožena, by se jednalo o podnět stavebnímu úřadu k nařízení udržovacích prací či jiných prací podobného charakteru⁶⁸ podle stavebních předpisů.⁶⁹ V minulosti na problém nedůslednosti upozorňoval již veřejný ochránce práv⁷⁰, který takovouto nečinnost orgánů státní památkové péče spojuje s porušením principu dobré správy.⁷¹

Podle kompetenčního zákona má ministerstvo dbát na dodržování zákonnosti v okruhu své působnosti. Pro účely památkové péče byl proto ustanoven specializovaný kontrolní orgán Ministerstva kultury, jímž je památková inspekce (§ 27). Náplní činnosti tohoto správního úřadu je ústřední dozor. Pojem „ústřední dozor“ je poté definován v § 20 Vyhlášky. Inspekce je památkovým zákonem také zmocněna ke komplexní péči o kulturní památky. Ačkoli tato komplexní péče není zákonem dále rozvedena, dá se souhlasit s názorem, že se jedná o: „*dozor nad dodržováním všech zákonných ustanovení ve vztahu ke konkrétní kulturní památce, a to jak ze strany orgánů a organizace státní památkové péče, tak ze strany jejího vlastníka a případně též dalších osob.*“⁷² Inspekce je explicitně památkovým zákonem v § 27 odst. 2 písm. b) zmocněna k doзору nad dodržováním rozhodnutí orgánů státní památkové péče. Jedná se o dozor podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád). V souvislosti

⁶⁶ § 15 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁷ NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV, Památkový katalog [cit. 24. 1. 2017]. Dostupné na <<http://www.pamatkovykatalog.cz/>>

⁶⁸ stavební zákon rozlišuje mezi nařízením nutných zabezpečovacích prací dle § 135 odst. 2 nebo nezbytných úprav podle § 137

⁶⁹ TUCHÁČEK, Miloš, JELÍNKOVÁ, Jitka a kol. *Právo životního prostředí. Praktický průvodce*. 1 vyd. Praha: GRADA Publishing, 2015 s. 261

⁷⁰ VARVAŘOVSKÝ, Pavel a kol. Nesprávné postupy orgánů státní památkové péče. In *Veřejný ochránce práv (ed) Sborník stanovisek veřejného ochránce práv: Památková péče*, Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2012, s. 34 – 35

⁷¹ srovnej LIBERDOVOVÁ, Eva. Právo na dobrou správu jako princip veřejné správy v EU [online]. epravo.cz, 21. 7. 2015 [cit. 14. 2. 2017]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-na-dobrou-spravu-jako-princip-verejne-spravy-v-eu-98220.html>>

⁷² VARHANÍK, MALÝ, *Zákon o státní památkové péči*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. s. 199 - 200 (§ 27)

s velkým počtem kulturních památek na území České republiky v porovnání s počtem kontrol vykonaných Inspekcí za rok⁷³ je možné říci, že není v možnostech Inspekce kontrolovat všechny úkony orgánů státní památkové péče. Nicméně Inspekce prověřuje činnosti orgánů státní památkové péče i na základě podnětů od veřejnosti, respektive spolků, jejichž činnost se věnuje ochraně kulturních památek. Je tedy vidět, jak důležitá je činnost dobrovolných sdružení občanů, zvláště s přihlédnutím k tomu, že jejich působnost je úzce zaměřena na konkrétní místa výkonu činnosti.

4.3 Vyjádření Národního památkového ústavu

Národní památkový ústav je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury ČR. „NPÚ je podle § 25 odst. 2 zákona odbornou organizací státní památkové péče s celostátní působností, řízenou ministerstvem.“⁷⁴ NPÚ garantuje odbornou, výzkumnou, poradenskou a evidenční činnost památkové péče.⁷⁵ Zpracovává odborná stanoviska, analýzy a posudky, které slouží jako podklad pro rozhodovací činnost orgánů památkové péče.⁷⁶ Přičemž ve správním řízení má postavení odborné organizace vypracovávající podklady z hlediska zájmů státní památkové péče.

Obligatočním podkladem pro závazné stanovisko orgánu památkové péče je písemné vyjádření⁷⁷ NPÚ v případech stanovených v § 14 památkového zákona. Přičemž vyžádání si takového vyjádření je věcí příslušného správního orgánu, nikoli žadatele.⁷⁸ „Základním předpokladem pro zpracování písemného vyjádření musí být kvalifikované posouzení předloženého záměru, vycházející ze zevrubné znalosti předmětné kulturní památky ...“⁷⁹ Je vidět, že tato instituce má být vybavena největšími odbornými znalostmi. Dá se tedy říci, že se jedná o experta v dané oblasti. Na druhé straně zde ale stojí právě orgány státní památkové péče, reprezentovány ministerstvem, nebo jednotlivými odbory památkové péče místně příslušného úřadu⁸⁰, které jsou nadány rozhodovací pravomocí.⁸¹ Zákon ukládá kromě toho,

⁷³ informace o kontrolách prováděných Památkovou inspekcí dostupné na < <https://www.mkcr.cz/pamatkova-inspekce-233.html> >

⁷⁴ Čl. 1 odst. 2 Statutu Národního památkového ústavu

⁷⁵ PEK, *Stavební památky* ..., s. 94

⁷⁶ DIENSTBIER, *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ, *Správní právo* ..., s. 353

⁷⁷ obligatočně je vyžadována písemná forma tohoto vyjádření

⁷⁸ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní* ..., s. 90 - 91 (§ 14 odst. 6)

⁷⁹ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní* ..., s. 91 (§ 14 odst. 6)

⁸⁰ § 25 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁸¹ Když v rámci druhé fáze reformy veřejné správy byly zrušeny okresní úřady, přešla jejich agenda na obecní úřady obcí s rozšířenou působností. Těm se ale nedaří v mnoha případech naplňovat účel zákona, když pro jeho důslednou aplikaci nemají dostatečný personální aparát, který mnohdy chybí v zásadních věcech. Viz SVOBODOVÁ, Lenka, *Výkon státní památkové péče na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností. Veřejná správa*, 2005, roč. 16, č. 23, s. 10 - 12

co bylo popsáno výše, také součinnost těchto orgánů s NPÚ při výkonu státní památkové péče.⁸² Nicméně písemné vyjádření NPÚ má povahu vyjádření podle § 154 správního řádu a orgán státní památkové péče jeho obsahem není vázán. V praxi pak dochází k poměrně častým případům, kdy stanovisko jednoho nekoresponduje s rozhodnutím druhého. Tedy orgány státní památkové péče rozhodují v rozporu s doporučujícím stanoviskem (písemným vyjádřením) NPÚ.

Opět jako příklad z praxe dokládající tento závěr může posloužit kauza Hotelu Jalta na Václavském náměstí v Praze. Investorovým záměrem bylo zbourat tuto budovu nacházející se v památkově chráněné rezervaci, navíc je historické centrum Prahy zapsané na seznamu UNESCO, a místo ní vybudovat nový polyfunkční objekt. NPÚ jako odborná organizace vydala nesouhlasné vyjádření a celý záměr označila za vyloučený. Přesto odbor kultury a památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy (OKP MHMP) jako výkonný orgán státní památkové péče vydal kladné závazné stanovisko. Kauza pokračovala zrušením závazného stanoviska OKP MHMP památkovou inspekcí pro nezákonnost, protože OKP MHMP dostatečně nezohlednil otázky, které by hájily veřejný zájem a upřednostnil zájmy investora před kvalifikovaným posouzením NPÚ.⁸³

V současné době se nevyužívá plně potencialů NPÚ – tedy odbornosti. Výše nastíněný problém s nerespektováním stanovisek NPÚ podtrhuje nemožnost bránit se proti rozhodnutí orgánu státní památkové péče. NPÚ není účastníkem správního řízení⁸⁴, nemůže tedy využít opravného prostředku. Jedinou možností je podat podnět na přezkum dle § 94 a násl. správního řádu. Toto se jeví jako nedostatečná pravomoc vzhledem ke skutečnosti, že NPÚ hájí veřejný zájem a podnět podle § 94 SŘ není návrhem na zahájení přezkumného řízení. NPÚ nemá ani postavení dotčeného orgánu podle § 136 odst. 1⁸⁵. Tedy odborná složka památkové péče nemá jakoukoli procesní možnost zvrátit rozhodnutí, které by bylo v rozporu s hodnotami památkové ochrany.

⁸² § 25 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁸³ BEČKOVÁ, Kateřina, *Chronologie kauzy zamýšlené demolice domu na Václavském náměstí + dokumenty*. [online]. zastarouprahu.cz, 6. října 2010 [cit. 26. 1. 2017]. Dostupné na <<http://www.zastarouprahu.cz/aktuality/115-chronologie-kauzy-zamyslene-demolice-domu>> a DOBIÁŠOVÁ, Markéta, SEHNALOVÁ, Lucie, *Dům na Václavském náměstí na odstřel*. Díl pořadu ReportéřiČT ze dne 20. 12. 2010. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1142743803-reporteri-ct/210452801240049/>>

⁸⁴ výjimkou jsou situace, kdy NPÚ vystupuje jako účastník řízení z titulu správce kulturní památky (§ 27 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád v aktuálním znění)

⁸⁵ dotčenými orgány jsou krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností – viz § 11 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

4.3.1 Dvojkolejný systém památkové péče

S výše zmíněným úzce souvisí i problém dvojkolejného systému památkové ochrany. Tedy otázka, která je v odborných kruzích dlouhodobě diskutována, zda zachovat poměrně složitý dvojkolejný systém, nebo se přiklonit k jednokolejnosti. V současné době paralelně fungují dvě složky – odborná bez jakýchkoli výkonných pravomocí a exekutivní, představována památkovými úřady. Jedná se o poměrně složitý systém, proti kterému se vymezuje jednodušší, transparentnější, rychlejší, leč taky ne bezchybný systém jednokolejný. K takovému systému přistoupili naši východní sousedé, když v roce 2002 v souvislosti se zákonem č. 49/2002, O ochrane pamiatkového fondu, transformovali dřívější památkový ústav do Pamiatkového úradu Slovenskej republiky.⁸⁶ Tento úřad je právnickou osobou, specializovaným orgánem státní správy s celostátní působností. Mimo jiné rozhoduje v prvním stupni ve správním řízení v rozsahu daném zákonem a je odvolacím orgánem pro věci, ve kterých v prvním stupni rozhodly krajské úřady.⁸⁷

Kdybychom to měli převést do praxe v České republice, vypadalo by to pravděpodobně následovně: NPÚ kromě toho, že by změnil právní formu a název na Národní památkový úřad, by nadále prováděl dosavadní činnost. Stále by zůstal odborným článkem. Kromě toho všeho by se stal orgánem státní památkové péče se všemi důsledky z toho plynoucími. Úskalí vidím především v možném přetížení NPÚ, který by tak pravděpodobně ztrácel na své odbornosti. S přihlédnutím k tomu, že pracovníci NPÚ by se museli věnovat správnímu řízení, si nemyslím, že tento systém je v současné době ideální. Zároveň je ale jasné, že stávající situace nemůže obstát. Potřeba řešení situace vyplývá i z faktu, že se jedná o velmi významnou oblast památkové péče, neboť právě postupem podle § 14 památkového zákona dochází k realizaci stavebních záměrů v případech, kdy je stavba památkově chráněná.

Jako částečné řešení se nabízí změna nezávazného písemného vyjádření odborné organizace na závazné stanovisko podle § 149 správního řádu pro případy obnovy kulturních památek. Jednalo by se tedy o úkon učiněný na základě zákona, který by ale nebyl samostatným rozhodnutím ve správním řízení a jeho obsah by byl závazný pro výrokovou část následného správního rozhodnutí. S tím, že i závazné stanovisko by mělo přiměřeně vyhovovat formou a obsahem požadavkům nastaveným pro klasické rozhodnutí (§ 67 a 68

⁸⁶ PAMIATKOVÝ ÚRAD SR, Dejiny pamiatkovej starostlivosti. [online]. pamiatky.sk, 7. října 2014 [cit. 31. 1. 2017]. Dostupné na <<http://www.pamiatky.sk/sk/page/dejiny-pamiatkovej-starostlivosti>>

⁸⁷ PAMIATKOVÝ ÚRAD SR, Organizačný poriadok. [online]. pamiatky.sk, 29. září 2014 [cit. 31. 1. 2017]. Dostupné na <<http://www.pamiatky.sk/sk/page/organizacny-poriadok>>

správního řádu), s důrazem kladeným na odůvodnění. Takové závazné stanovisko je možné přezkoumat ve správním soudnictví.⁸⁸

V této praxi by orgány památkové péče byly nadále nadané rozhodovacími pravomocemi. Vedly by nadále řízení podle památkového zákona ukončené správním rozhodnutím. Zákonná změna by musela nastat v subjektu povinném vydávat závazná stanoviska podle § 14 památkového zákona. Dotčeným orgánem by se stal NPÚ. Upřednostnili bychom tedy odbornou složku, aniž bychom výrazněji rozšířili její agendu. K přezkumnému řízení závazného stanoviska by muselo být příslušné ministerstvo, jakožto nadřízený správní orgán.⁸⁹ Vzhledem k předpokládaným kvalitním závazným stanoviskům NPÚ by se dalo ale říci, že i četnost přezkumů pro nezákonnost takovýchto stanovisek by se ztenčila.

⁸⁸ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 10. 2009 sp. zn. 9 As 21/2009, srovnej taky Usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 21. 10. 2008, sp. zn. 8 As 47/2005

⁸⁹ § 149 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

5 Individuální ochrana

5.1 Prohlášení věci, stavby za kulturní památku

5.1.1 De lege lata

Jak již bylo řečeno, v kontextu památkového zákona požívá ochrany pouze věc, která byla za kulturní památku prohlášena. K tomu může dojít ze dvou důvodů. První z nich je případ, kdy jsou nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory, významným dokladem historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti pro jejich hodnoty revoluční, umělecké, vědecké a technické.⁹⁰ Přičemž prohlásit věc za kulturní památku z tohoto důvodu lze pouze v případě, pokud vykazuje tyto hodnoty. Tedy příslušný správní orgán v rámci správního řízení zkoumá, zda věc skutečně vykazuje tyto hodnoty. Druhým důvodem je fakt, že má věc přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.⁹¹ V tomto případě může být věc prohlášena za kulturní památku, aniž by sama o sobě vykazovala hodnoty, které zákon uvádí.⁹² Nutno dodat, že k prohlášení věci za kulturní památku postačuje pouhé naplnění jednoho zákonného znaku.⁹³

Samotné posouzení, zda určitá věc může být prohlášena za kulturní památku, je otázkou právní, k níž je příslušný výlučně orgán památkové péče.⁹⁴ Tímto orgánem je podle památkového zákona Ministerstvo kultury, které tak činí z úřední povinnosti. To znamená, že pokud se ministerstvo dozví (ať již z vlastní činnosti, nebo z podnětu dle § 42 SŘ) o věci, která naplňuje znaky dle památkového zákona, prohlásí tuto věc za kulturní památku, aniž by o tom rozhodovalo za použití správního uvážení. V případě, že za kulturní památku má být prohlášen archeologický nález, nepostupuje ministerstvo z úřední povinnosti, ale na návrh Akademie věd České republiky.⁹⁵ V řízení o prohlášení věci za kulturní památku se procesně postupuje podle správního řádu.⁹⁶ Účastníky správního řízení jsou vlastník věci a případně navrhovatel.⁹⁷ Před prohlášením věci za kulturní památku si ministerstvo opatřuje vyjádření krajského úřadu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností a NPÚ, jakožto odborné složky památkové péče. Kromě vyjádření těchto orgánů památkové péče může ministerstvo

⁹⁰ § 2 odst. 1 písm. a) zákona č. 20/1987 Sb., o stání památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁹¹ § 2 odst. 1 písm. b) zákona č. 20/1987 Sb., o stání památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁹² VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o stání ...*, s. 3 – 4 (§ 2 odst. 1)

⁹³ Rozsudek NSS ze dne 28. 4. 2004, sp. zn. 6 A 106/2002

⁹⁴ Rozsudek NSS ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 2 As 120/2011

⁹⁵ § 3 zákona č. 20/1987 Sb., o stání památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

⁹⁶ viz Nález ÚS ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 21/04, vyhlášený pod č. 240/2005 Sb.

⁹⁷ § 27 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

fakultativně žádat vyjádření i jiných odborných institucí.⁹⁸ Tato vyjádření slouží jako podklad ve správním řízení a směřuje především ke zjištění, zda věc opravdu vykazuje potřebné zákonné znaky. Ministerstvo má dále povinnost vyrozumět vlastníka kulturní památky o zahájení řízení a umožnit mu vyjádřit se, stejně jako navrhopat důkazy nebo seznámit se s podklady. Případné nesouhlasné vyjádření vlastníka ale nemá na další průběh řízení žádný vliv.⁹⁹ Zároveň vlastníkově věci, která je předmětem takového řízení, vznikají ze zákona povinnosti (viz dále), a to až do ukončení řízení, které může mít několik podob. Předně, pokud ministerstvo rozhoduje z moci úřední a zjistí, že věc nemůže být prohlášena za kulturní památku, řízení zastaví podle § 66 odst. 2 SŘ. V opačné situaci vydá správní rozhodnutí o prohlášení věci za kulturní památku. V případě, že Ministerstvo kultury rozhoduje na žádost, vydá meritorní rozhodnutí podle § 68 odst. 2 SŘ, a to i kdyby věc za kulturní památku neprohlásilo.¹⁰⁰ O rozhodnutí se vyrozumívá vlastník věci, krajský úřad, obec s rozšířenou působností, NPÚ a v případě archeologických nálezů i Akademie věd České republiky.¹⁰¹

5.1.2 De lege ferenda

Vládní návrh zákona o ochraně památkového fondu přináší novou definici kulturní památky, která zní: „*kulturní památkou je hmotný doklad lidské činnosti vzniklý v dějinném procesu kultivace světa, který je pramenem poznání, a je významný svou uměleckou, architektonickou, uměleckořemeslnou, řemeslnou, technickou, urbanistickou anebo krajinnou hodnotou nebo je významným pozůstatkem lidského osídlení v minulosti nebo se váže k významným osobnostem, událostem či společenskému životu a který je prohlášen za kulturní památku.*“¹⁰² Přičemž při posuzování zda má věc památkové kvality bude nezbytné zkoumat především z tzv. památkové hodnoty, jako je míra autenticity, zachování, stáří věci, četnost věci, ale i působení věci na určité místo (genius loci) a další. Ale ani tyto památkové hodnoty nejsou absolutním měřítkem, neboť jak uvádí Důvodová zpráva k vládnímu návrhu, posouzení významu památky není empiricky měřitelné.¹⁰³ Je tedy zřejmé, že pro posouzení zda věc vykazuje památkové hodnoty, se bude vycházet z celkové památkové hodnoty věci a ne pouze z dílčích ukazatelů. Nicméně Vládní návrh zachovává dva důvody pro prohlášení věci za kulturní památku. Prvním kritériem je kvalita věci samotné, tedy opět podmínka naplnění oněch znaků daných zákonem. Druhým kritériem, podobně jako v památkovém

⁹⁸ § 1 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb., vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

⁹⁹ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 16 (§ 3 odst. 2)

¹⁰⁰ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 18 (§ 3 odst. 4)

¹⁰¹ § 3 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰² § 2 odst. 2 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹⁰³ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o ochraně památkového fondu, s. 219 (§ 2 odst. 2)

zákoně, je potom souvislost věci s jiným významným statkem či osobou. Zde se tedy nejedná o kvalitu věci samotné, ale spíše jde o její nemateriální stránku, tedy o vztah k významné osobnosti, události či společenskému životu. Navíc, aby bylo možné věc prohlásit za kulturní památku, bude muset kromě zákonných kritérií splnit i předpoklad další, a to dochování původní hmoty za současně působící podmínky míry původnosti věci.¹⁰⁴

Na základě Vládního návrhu dojde k prolomení občanskoprávní zásady superficies solo cedit, když za nemovitou kulturní památku může být prohlášen pozemek, aniž by zároveň byla prohlášena za kulturní památku stavba stojící na tomto pozemku, nebo naopak.¹⁰⁵ To platí i v případě, že stavba na pozemku chráněném jako kulturní památka vznikla až později (§ 22 Vládního návrhu). Nově bude možné prohlásit za kulturní památku i lidské ostatky za podmínky, že mají historický a kulturní význam pro budovu, ve které se nacházejí (§ 18 odst. 3 Vládního návrhu). To je umožněno faktem, že za kulturní památku bude moci být prohlášena věc v právním slova smyslu, což lidské ostatky v ojedinělých případech (pokud tak zvláštní právní předpis stanoví) jsou.¹⁰⁶ Naopak Vládní návrh nezmiňuje možnost prohlásit archeologický nález za kulturní památku.

Samotné prolašovací řízení bude vedené Ministerstvem kultury, a to opět z moci úřední. Stále zde ale bude možnost zasílat ministerstvu podnět k zahájení řízení (§ 42 SŘ). Jelikož již nebude možné zahájit řízení na žádost, účastníky řízení podle § 27 odst. 1 SŘ zůstane pouze vlastník věci a nově osoba blízka¹⁰⁷ člověka, jehož lidské ostatky jsou předmětem správního řízení v případě postupu podle § 18 odst. 3 Vládního návrhu. Procesním předpisem pro prolašovací řízení bude i nadále správní řád. Ministerstvu nicméně odpadne povinnost si před prohlášením vyžádat jako podklad vyjádření ostatních orgánů státní památkové péče, tato možnost zde ale zůstane ve fakultativní formě, a to podle § 50 SŘ. Tento postup se jeví jako správný, neboť ministerstvo jakožto ústřední orgán památkové péče má být nadáno vysokými odbornými znalostmi v daném oboru, tedy obligatorní vyžádání ostatních orgánů státní památkové péče, jak to vyžaduje současná právní úprava, je dle mého názoru pouze administrativní zatížení celého řízení. Přesto si troufám tvrdit, že fakultativní možnost vyjádření bude v praxi v určitých případech využita, neboť především znalost místních poměrů ostatních orgánů státní památkové péče může hrát v řízení o prohlášení věci za kulturní památku důležitou roli.

¹⁰⁴ Důvodová zpráva ..., s. 219 (§ 2 odst. 2)

¹⁰⁵ Důvodová zpráva ..., s. 235 (§ 18)

¹⁰⁶ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, s. 756 (§ 489 – 493)

¹⁰⁷ § 19 odst. 2 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

Vlastníkovi věci, o které se bude vést řízení o prohlášení, vzniknou podobné zákonné povinnosti (viz dále). Ministerstvo kultury rozhodne meritorně buď o tom, že se věc prohlašuje za kulturní památku, nebo o tom, že věc nemá význam předpokládaný v § 2 odst. 2 Vládního návrhu.¹⁰⁸ O rozhodnutí se vyrozumí NPÚ z důvodu nutného zápisu do Seznamu.¹⁰⁹

PAMÁTKOVÝ ZÁKON

VLÁDNÍ NÁVRH

Kritéria prohlášení za KP	významný doklad historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, umělecké, vědecké a technické přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem	hmotný doklad lidské činnosti vzniklý v dějinném procesu kultivace světa, který je pramenem poznání, a je významný svou uměleckou, architektonickou, uměleckořemeslnou, řemeslnou, technickou, urbanistickou anebo krajinnou hodnotou nebo je významným pozůstatkem lidského osídlení v minulosti vztah k významným osobnostem, událostem či společenskému životu a který je prohlášen za kulturní památku
Řízení	z moci úřední na žádost	z moci úřední
Správní orgán	Ministerstvo kultury	Ministerstvo kultury
Vyjádření orgánů státní památkové péče	obligatorně postupem podle § 3 odst. 1 památkového zákona	fakultativně podle § 50 správního řádu
Rozhodnutí	zastavení řízení (§ 66 odst. 2 SŘ) meritorní rozhodnutí (§ 67 SŘ)	meritorní rozhodnutí (§ 67 SŘ)

Tabulka 1: Prohlášení věci, stavby za kulturní památku *de lege lata*, *de lege ferenda*

5.2 Prohlášení za národní kulturní památku

5.2.1 De lege lata

Za národní kulturní památku je v současné době považována nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa.¹¹⁰ Nicméně první podmínkou prohlášení za národní kulturní

¹⁰⁸ Důvodová zpráva ..., s. 236 (§ 19)

¹⁰⁹ § 19 odst. 4 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹¹⁰ § 4 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

památku je dosavadní památková ochrana věci, a to na úrovni kulturní památky. Časově tedy musí prohlášení za kulturní památku předcházet prohlášení za NKP. Druhou podmínkou je ona nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa. Jedná se o problematické kritérium, protože je jednak značně neurčité¹¹¹ a hlavně subjektivní. Vláda, která je zmocněna k prohlašování NKP, je limitována pouze již udělenou památkovou ochranou – tedy prohlásit za NKP je možné pouze kulturní památku jako celek, nikoli například jen její část. Za národní kulturní památky jsou prohlášeny především ty kulturní památky, jimž uvedený význam přiřknou odborné instituce či kulturní veřejnost.¹¹²

Je potřeba dodat, že podobně jako u kulturních památek, je vláda povinna prohlásit věc za národní kulturní památku v případě, že ta splní zákonné předpoklady. Vláda tak činí vládním nařízením.¹¹³ Prohlašování za NKP se tedy neděje ve správním řízení, ale vydáním podzákonného právního předpisu. Ten je vydán ve Sbírce zákonů, čímž vejde obecně ve známost, a není proto nutné již vyrozumívát vlastníka věci či jiné orgány tak, jak tomu je u kulturních památek.¹¹⁴ Vláda je povinna stanovit zároveň podmínky ochrany jednotlivých národních kulturních památek, ale také obecné podmínky pro zabezpečování státní památkové péče o NKP.¹¹⁵ V praxi byly podmínky ochrany NKP nastaveny pouze v jediném případě, a to nařízením vlády č. 182/1996 Sb., o podmínkách ochrany národní kulturní památky sídla Parlamentu České republiky. Památkový zákon nehovoří o povinnostech vlastníků národní kulturní památky, důvodová zpráva k památkovému zákonu k tomu ale uvádí: „*obecné povinnosti vlastníka kulturních památek stanovené v zákoně se vtaňují i na vlastníky národních kulturních památek.*“¹¹⁶

5.2.2 De lege ferenda

Vládní návrh zachovává dosavadní koncepci prohlašování NKP. Národní kulturní památkou tedy bude kulturní památka, která tvoří nejvýznamnější součást národního kulturního dědictví a která je za národní kulturní památku prohlášena.¹¹⁷ Je tedy zřejmé, že i v budoucnu se zachová nejasně nastavené kritérium, k čemuž se uvádí, že v případě prohlašování NKP se jedná o výběr nejvýznamnějších a nejhodnotnějších věcí ze souboru již prohlášených kulturních památek a že se tedy nekonstituuje nová veřejnoprávní ochrana.¹¹⁸

¹¹¹ PEK, *Stavební památky ...*, s. 23

¹¹² VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 26 (§ 4 odst. 1)

¹¹³ § 4 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁴ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 26 (§ 4 odst. 1)

¹¹⁵ § 4 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁶ *Důvodová zpráva k zákonu o státní památkové péči ze dne 10. 12. 1985* [online]. psp.cz [cit. 27. 2. 2017].

Dostupné na <http://www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_04.htm>

¹¹⁷ § 2 odst. 3 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹¹⁸ *Důvodová zpráva ...*, s. 239 (§ 25)

Změna nastane v možnosti prohlásit za NKP pouze část kulturní památky, a to sice takovou část, kterou lze samostatně za kulturní památku prohlásit.¹¹⁹

Významnou novinku představuje znění Vládního návrhu: „*vláda může nařízením prohlásit kulturní památku za národní kulturní památku.*“¹²⁰ Z něho za prvé plyne, že forma prohlašování NKP zůstane stejná, a to sice podzákoným právním předpisem, ale především bude do budoucna prohlašování NKP fakultativní možností. V případě, že tedy věc splní zákonné požadavky na NKP, bude plně v diskreci vlády, zda věc prohlásí či neprohlásí národní kulturní památkou. S takto nastavenou pravomocí vlády se dá souhlasit, a to právě z důvodu, že prohlášením za NKP nebude poskytována větší ochrana než kulturním památkám (rozsah ochrany bude stejný). Nedojde tedy k odepření větší míry ochrany v případě, že vláda kulturní památku za NKP neprohlásí. Způsob zveřejnění zůstane zachován publikací ve Sbírce zákonů. Za změnu na „papíře“ by se poté dalo považovat zrušení povinnosti pro vládu stanovit podmínky ochrany NKP. Ty, jak již bylo řečeno, budou ve stejném rozsahu jako v případě ochrany kulturních památek.

5.3 Evidence kulturních památek

5.3.1 De lege lata

Nástrojem ochrany souvisejícím s prohlašování za kulturní památku nebo NKP je jejich řádná evidence. Ta probíhá zápisem do Seznamu, který není pouhou evidencí, ale také je souborem základních údajů a dokumentů, kterými jsou části památkového fondu identifikovány a je jimi určována památková ochrana a podmínky zachování a užívání. Obsahem Seznamu je poté stejnopis o prohlášení věci za kulturní památku, rejstřík, evidenční listy a dokumentace včetně fotografií. Zapisují se také dotčené parcely a vykreslí se hranice v kopiích pozemkových map.¹²¹ Podrobnější obsahové náležitosti jednotlivých prvků v právní úpravě chybí, což můžeme označit za nedostatečnou úpravu, a to vzhledem k tomu, že jedním z účelů Seznamu je vést k právní jistotě všech dotčených osob.¹²² Prováděním zápisu včetně konkretizace jednotlivých položek obsahu se proto zabýval Pokyn hlavního konzervátora NPÚ pro vedení Ústředního seznamu kulturních památek, jenž má metodický charakter.¹²³

¹¹⁹ § 25 odst. 2 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹²⁰ § 25 odst. 1 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹²¹ § 3 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

¹²² VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 40 - 43 (§ 7)

¹²³ ŠTULC, Josef. *Pokyn hlavního konzervátora Národního památkového ústavu pro vedení Ústředního seznamu kulturních památek ČR a souvisejících evidencí památkového fondu ČR*. [online]. npu.cz, 1. 1. 2003, [cit. 28. 2. 2017]. Dostupné na <previous.npu.cz/download/1077020862/pokynuskp.doc >

Zápis do Seznamu provádí NPÚ, a to do 30 dnů od obdržení stejnopisu správního rozhodnutí o prohlášení kulturní památky Ministerstvem kultury. V případě národních kulturních památek nelze stejnopis rozhodnutí založit, neboť se nejedná o správní rozhodnutí, ale o právní předpis. Obsahem Seznamu je poté text konkrétního nařízení vlády spolu s odkazem na kulturní památku, která tvoří národní kulturní památku. Současně se zápisem se o tom uvědomí řada subjektů, včetně příslušného katastrálního úřadu, v případě, že je památka předmětem evidence nemovitostí.¹²⁴ Seznam je průběžně aktualizován, a to především část evidence vlastnictví, využití a technického stavu, stejně jako změny umístění movitých kulturních památek.

5.3.2 De lege ferenda

Oproti dosavadní právní úpravě obsahuje Vládní návrh řadu obsáhlých ustanovení zabývajících se evidencí kulturních památek. Ústřední seznam kulturních památek České republiky bude nahrazen Seznamem památkového fondu, který bude definován jako: „*informační systém veřejné správy, který je účelově zaměřeným a soustavně doplňovaným souborem údajů a dalších podkladů.*“¹²⁵ Základním principem tedy bude napojení na systém základních registrů.¹²⁶ Obsahem Seznamu památkového fondu bude nově ze zákona: název, bližší identifikace (jako je identifikační údaj o územním prvku nebo slovní popis), rejstříkové číslo, údaj o vzniku ochrany, údaj o změně rozsahu ochrany, údaj o mezinárodně právní ochraně, údaje o vymezení ochranného památkového pásma. U památkových území poté údaje o plánu ochrany.¹²⁷ Jako veřejný podklad bude sloužit fotodokumentace. Neveřejným podkladem bude rozhodnutí nebo závazná stanoviska orgánů státní památkové péče, stavebně historický průzkum, závěrečná restaurátorská zpráva či operativní a další průzkumná dokumentace, včetně neveřejné fotodokumentace.¹²⁸ Samostatně budou vedeny další materiály, které s kulturními památkami souvisejí (např. záznamy o obnově kulturní památky).¹²⁹ Celkově se dle mého názoru dá shrnout, že budoucí právní úprava evidence je účinnější, neboť vzhledem k podrobnému popisu jednotlivých položek Seznamu památkového fondu by již nemělo docházet k nepřesnostem zápisu jednotlivých údajů, které se tímto stávají neurčité, což se zákonitě odráží v souvisejícím zápisu do katastru nemovitostí. V souvislosti s přesným zápisem poté dojde k plnému naplnění funkce tohoto nástroje ochrany památek.

¹²⁴ § 7 odst. 2 zákona č. 20/1987 sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁵ § 42 odst. 1 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹²⁶ zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁷ § 43 odst. 1 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹²⁸ § 43 odst. 2 a3 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹²⁹ Důvodová zpráva ..., s. 244 (§ 42 – 46)

Seznam památkového fondu povede i nadále NPÚ, který údaje o kulturních památkách zapíše bezodkladně poté, co se o nich dozvěděl. Pokud údaj pochází bezprostředně z činnosti NPÚ, je povinností ústavu tento údaj zapsat ve lhůtě 10 dnů.¹³⁰ Vládní návrh počítá i s možnou opravou chybně zapsaných údajů, a to jak na základě návrhu vlastníka památky, tak bez návrhu. Údaje v Seznamu památkového fondu budou zpracovány na dobu neurčitou, výjimkou budou osobní údaje o vlastníkovi věci, jejíž prohlášení za kulturní památku bude zrušeno nebo samotná památka zanikne. Tyto údaje zůstanou zachovány po dobu 3 let od právní moci rozhodnutí o zrušení prohlášení za kulturní památku nebo od zápisu o zániku kulturní památky.¹³¹ Údaje zapsané v Seznamu památkového fondu se budou dělit do dvou kategorií, a to sice veřejné a neveřejné. Kdy k neveřejným informacím budou mít přístup pouze orgány státní památkové péče při výkonu veřejné správy, vlastník kulturní památky (jakož i vlastník nepamátky nacházející se v památkovém území) a osoby, kterým tyto informace poslouží pro studijní a výzkumné účely (po předložení písemného potvrzení).¹³² O údajích, které jsou veřejně přístupné se má za to, že korespondují se skutečným právním stavem a jsou úplné.¹³³ Uplatní se tedy zásada materiální publicity.

PAMÁTKOVÝ ZÁKON

VLÁDNÍ NÁVRH

Název	Ústřední seznam kulturních památek České republiky	Seznam památkového fondu
Vede	Národní památkový ústav	Národní památkový ústav
Účel	evidenční, informační	evidenční, informační
Lhůta pro zápis	30 dnů	bezodkladně
Podrobnosti zápisu upravuje	Vyhláška č. 66/1988 Sb. (nedostatečně)	přímo zákon

Tabulka 2.: Evidence kulturních památek de lege lata, de lege ferenda

¹³⁰ § 44 odst. 1 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹³¹ Důvodová zpráva ..., s. 244 – 245 (§ 42 – 46)

¹³² § 42 odst. 4 – 6 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹³³ § 42 odst. 3 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

6 Územní ochrana

6.1 Prohlášení území za památkově chráněné území

6.1.1 De lege lata

Současná právní úprava dělí územní nástroje ochrany na prohlášení památkové rezervace a památkové zóny. Nejprve tedy k prvně jmenovanému. Prohlášením památkové rezervace dochází k ochraně území, jehož charakter určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů.¹³⁴ Podmínkami tedy jsou minimálně dvě („soubor“) nemovité kulturní památky nebo archeologické nálezy (u kterých zákon explicitně nestanovuje, že musí být nemovité),¹³⁵ které mají vliv na své prostředí do té míry, že určují celý charakter území. Pod pojmem „určovat charakter území“ je možné si představit území, jemuž dominují právě nemovité kulturní památky nebo archeologické nálezy.¹³⁶ Památkovou rezervaci prohlašuje vláda nařízením. Jedná se tedy opět o vydání podzákonného právního předpisu publikovaného ve Sbírce zákonů. Vlastníci nemovitostí proto o prohlášení památkové rezervace nejsou individuálně vyrozumíváni. Zajímavé ustanovení obsahuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, kdy v § 13 odst. 1 je stanoveno, že státní orgány jsou povinny, pokud je to možné, předem projednat s obcí návrhy na opatření dotýkající se působnosti obce. Podle tohoto ustanovení je tedy vláda povinna předem projednat prohlášení památkové rezervace s obcí, o jejíž území se jedná. Případný zamítavý postoj obce ale nemá žádný vliv na vládní rozhodnutí.¹³⁷ Vláda je dále povinna nařízením stanovit obecné podmínky zabezpečování památkové ochrany v památkových rezervacích.¹³⁸

Za památkovou zónu může být prohlášeno území sídelního útvaru nebo jeho části s menším počtem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku.¹³⁹ Rozdíl mezi památkovou rezervací a památkovou zónou je v tom, že za památkovou rezervaci může být prohlášeno pouze území, na kterém se nachází minimálně dvě kulturní památky. Tato podmínka u památkových zón není. Důležité je, že území jako celek vykazuje významné kulturní hodnoty. Krajinným celkem se rozumí: „*takové přírodní prostředí, které se sídly, architektonickými soubory nebo jednotlivými památkovými objekty, vytváří kulturní vazbu, a*

¹³⁴ § 5 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁵ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 28 - 29 (§ 5 odst. 1)

¹³⁶ DIENSTBIER. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEŘOVÁ, *Správní právo ...*, s. 339

¹³⁷ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 29 (§ 5 odst. 1)

¹³⁸ § 5 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁹ § 6 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

jehož narušení má bezprostřední vliv na jejich pohledové i prostorové hodnoty.“¹⁴⁰ Kulturní hodnoty v památkovém zákoně definovány nejsou. O výklad pojmu se snaží odborná literatura, když uvádí, že kulturní hodnoty můžeme charakterizovat jako celek několika prvků (hmotných a nehmotných) vzniklých postupným vývojem osídlení, tradic plynoucích z charakteru místa a na místo vázaných. „Jedná se o trvalé hodnoty, které spoluvytváří jedinečný, neopakovatelný a nenahraditelný obraz území.“¹⁴¹ Památkovou zónu prohlašuje Ministerstvo kultury po projednání s krajským úřadem, a to ve formě opatření obecné povahy. V řízení se postupuje podle § 171 a násl. SŘ. Včetně zveřejnění na úřední desce, a to i na úřední desce příslušného obecního úřadu. Ministerstvo je dále povinno oznámit tuto skutečnost NPÚ kvůli zápisu do Seznamu.¹⁴² Spolu s prohlášením památkové zóny má ministerstvo povinnost určit podmínky její ochrany, jedná se především o stanovení hranice památkové zóny, popis předmětu ochrany a péče či stanovení podmínek pro stavební a další činnosti.¹⁴³

6.1.2 De lege ferenda

I do budoucna se počítá s dělením památkového území na památkové rezervace a památkové zóny. Vládní návrh ale přináší řadu změn. Tou první je částečná změna pojetí památkové rezervace. Památkovou rezervací jako celek bude prohlášeno území, které je mimořádným soustředěním vzájemně prostorově provázaných kulturních památek nebo kombinovaných děl člověka a přírody, za podmínky, že je spjaté se zásadním historickým, archeologickým, uměleckým, architektonickým, urbanistickým, typologickým, vědeckým, společenským nebo technickým významem.¹⁴⁴ Upouští se tedy od kvantitativní podmínky kulturních památek či archeologických nálezů na daném území. V budoucnu tak bude možné prohlásit za památkovou rezervaci i území, které na první pohled (na povrchu, nebo pod vodou) neobsahuje prvky hodné ochrany, ale přesto je vhodné toto území chránit za účelem uchování hmotných důkazů ke studiu příštími generacemi.¹⁴⁵ Památkovou rezervací bude možné prohlásit i území, které má výhradně charakter archeologického dědictví.¹⁴⁶

¹⁴⁰ *Důvodová zpráva k zákonu o státní památkové péči ze dne 10. 12. 1985* [online]. psp.cz [cit. 1. 3. 2017]. Dostupné na <http://www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_04.htm>

¹⁴¹ VOJTOVÁ, Lea. *Ochrana a regenerace kulturních hodnot v území*. 1 vyd. Brno: MU-ESF, 2006. s. 18

¹⁴² § 2 odst. 3 vyhlášky č. 66/1988 Sb., vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

¹⁴³ § 2 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

¹⁴⁴ § 2 odst. 4 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹⁴⁵ Důvodová zpráva ..., s. 220 (§ 2 odst. 4)

¹⁴⁶ Jedná se o zákonné promítnutí dvou mezinárodních úmluv, a to sice Úmluvu o ochraně architektonického dědictví Evropy a Úmluvu o ochraně archeologického dědictví Evropy.

Památková zóna bude i nadále představovat ochranu pro takové území, které je kulturně významné, ale nedosahuje kvalit památkové rezervace. Památkovou zónou bude území jako celek tvořené vzájemně prostorově spojitou skupinou městských nebo venkovských staveb nebo kombinovanými díly člověka a přírody, představující dostatečně charakteristickou a sourodou krajinu s historickým, archeologickým, uměleckým, architektonickým, urbanistickým, typologickým, vědeckým, společenským nebo technickým významem.¹⁴⁷ Za památkovou zónu bude možné prohlásit i krajinu, která je vnímána obyvatelstvem jako statek hodný ochrany a jejíž charakter je určován činností vzájemně působících přírodních a lidských faktorů.¹⁴⁸ Důvodem prohlášení památkové zóny tedy bude pozoruhodná kulturní krajina¹⁴⁹, která ale nebude důvodem prohlášení památkové rezervace.¹⁵⁰

Výraznou změnu přináší Vládní návrh ve formě prohlašování památkově chráněných území. Nově budou pravidla prohlašování pro památkovou rezervaci i památkovou zónu stejné. Památkově chráněná území tak bude příslušné prohlašovat z moci úřední Ministerstvo kultury ve formě opatření obecné povahy.¹⁵¹ Průběh samotného prohlašování je podrobně upraven přímo ve Vládním návrhu. Ministerstvo bude povinno projednat návrh na prohlášení památkového území s řadou orgánů, přičemž ti budou moci v řízení uplatňovat svá stanoviska (dotčené orgány) či připomínky (NPÚ a Archeologický ústav). Námitky pak budou moci uplatňovat vlastníci pozemků a staveb dotčených návrhem na prohlášení památkového území, jakož i obec, o jejíž území se jedná. V praxi tato ustanovení budou znamenat, že obsah stanovisek dotčených orgánů, zejména orgánu územního plánování, bude závazný pro opatření obecné povahy.¹⁵² O námitkách vlastníků a obcí bude muset ministerstvo rozhodnout¹⁵³ a s připomínkami NPÚ a Archeologického ústavu se bude muset vypořádat v odůvodnění.¹⁵⁴ Sjednání postupu prohlašování památkově chráněných území osobně považuju za pozitivní. Právní úprava se tímto stane transparentnější a troufám si říci, že i účinnější. Vzhledem k procesu vyhlášení OOP, především tedy k uplatňování námitek a připomínek, dojde k vzájemné kooperaci orgánů památkové péče a dalších subjektů, při závěrečné rozhodovací pravomoci odborné složky (Ministerstvo kultury), čímž dle mého

¹⁴⁷ § 2 odst. 5 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹⁴⁸ čl. 1 písm. a) Evropské úmluvy o ochraně krajiny

¹⁴⁹ promítnutí čl. 6 bodu e) Evropské úmluvy o ochraně krajiny

¹⁵⁰ Důvodová zpráva ..., s. 220 (§ 2 odst. 5)

¹⁵¹ § 26 odst. 1 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹⁵² § 137 odst. 1 písm. b) Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹⁵³ § 172 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁴ § 172 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

názoru bude plně vyhověno památkovým hodnotám, které Vládní návrh chrání (systematická ochrana památkového fondu).

Obsahem opatření obecné povahy, podobně jako dnes u památkových zón, poté bude muset být vymezení hranice památkového území, podmínky jeho ochrany a odůvodnění prohlášení. Nově se stanoví povinnost NPÚ v pravidelných intervalech 10 let předložit Ministerstvu kultury zprávu o změně stavu poznání hodnot, pro jejichž ochranu bylo památkové území prohlášeno. Na základě této zprávy bude moci ministerstvo ex offio změnit opatření obecné povahy v rozsahu nových poznatků.¹⁵⁵

PAMÁTKOVÝ ZÁKON

VLÁDNÍ NÁVRH

Kritéria prohlášení území za památkovou rezervaci	území, jehož charakter a prostředí určuje soubor nemovitých kulturních památek, popřípadě archeologických nálezů	území jako celek s mimořádným soustředěním vzájemně prostorově provázaných kulturních památek nebo kombinovaných děl člověka a přírody, spjaté se zásadním historickým, archeologickým, uměleckým, architektonickým, urbanistickým, typologickým, vědeckým, společenským nebo technickým významem
Forma	nařízení	opatření obecné povahy
Příslušný orgán	Vláda	Ministerstvo kultury
Oznámení	vydáním ve Sbírce zákonů	vyvěšením na úřední desce
Oprávnění vlastníků nemovitých věcí v řízení	žádná	námítky podle § 28

Tabulka č. 3: Prohlašování památkové rezervace de lege lata, de lege ferenda

¹⁵⁵ § 29 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

Kritéria prohlášení památkových zón	území sídelního útvaru nebo jeho části s menším počtem kulturních památek, historické prostředí nebo část krajinného celku, které vykazují významné kulturní hodnoty	území jako celek tvořené vzájemně prostorově spojitou skupinou městských nebo venkovských staveb nebo kombinovanými díly člověka a přírody, představující dostatečně charakteristickou a sourodou krajinu s historickým, archeologickým, uměleckým, architektonickým, urbanistickým, typologickým, vědeckým, společenským nebo technickým významem
Forma	Opatření obecné povahy	Opatření obecné povahy
Příslušný orgán	Ministerstvo kultury	Ministerstvo kultury

Tabulka č. 4: Prohlášení památkové zóny de lege lata, de lege ferenda

6.2 Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón

6.2.1 De lege lata

V současné době problematicky pojaté plány ochrany památkových rezervací a památkových zón představují dodatečnou ochranu památkově chráněným územím. Plány ochrany byly zavedeny do právní úpravy památkového zákona novelou v roce 2008 s cílem administrativně odlehčit zatíženým orgánům státní památkové péče. Nicméně jako problémový se jeví fakt, že se jedná o obsahově podobný nástroj jako vymezení ochrany v nařízení vlády v případě památkových rezervací nebo obecně závazným předpisem v případě památkové zóny. Vztah těchto podzákoných předpisů s plány ochrany právní úprava neřeší, a proto je jejich aplikace v praxi problémová.¹⁵⁶ Především tedy situace, kdy ochrana na úrovni podzákoných předpisů není upravena vůbec, nebo je upravena ve větším rozsahu.¹⁵⁷ Plán ochrany je tedy fakultativním nástrojem památkové péče k zajištění podmínek ochrany památkových rezervací a památkových zón. Obsahem může být také vyloučení povinnost vyžádat si předem závazné stanovisko v případě nepamátek (a to jak prací v interiéru, tak na exteriéru).¹⁵⁸

¹⁵⁶ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 34 - 35 (§ 6a odst. 1)

¹⁵⁷ Například situace, kdy podzákoný právní předpis nevyklučuje potřebu vyžádat si závazné stanovisko v případě obnovy nepamátek, ale plán ochrany tuto povinnost vyloučí. Tímto dochází k faktickému omezení ochrany dané právními předpisy.

¹⁵⁸ § 6a odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

K vydání plánu ochrany památkových území je příslušný krajský úřad, a to po obligatorním projednání s Ministerstvem kultury a dalšími dotčenými orgány, jimž jsou orgán územního plánování a příslušná obec. Plán ochrany se vydává ve formě opatření obecné povahy. Procesně se tedy postupuje podle části šesté SŘ. Navíc obsah plánů ochrany je podrobněji upravena ve vyhlášce Ministerstva kultury¹⁵⁹ a hlavně v metodice vydávání plánů ochrany památkových území vydanou NPÚ.¹⁶⁰ Metodika vznikla v roce až 2012 za účelem zajištění jednotného zpracování plánů ochrany včetně optimální podoby obsahu, což jediné dokládá avizovanou nesystematičnost úpravy, kdy evidentně ani orgány státní památkové péče nebyly schopny s tímto nástrojem účelně pracovat tak, aby bylo dosaženo vhodné památkové ochrany na daném území.

6.2.2 De lege ferenda

Vládní návrh zákona o ochraně památkového fondu nestanovuje povinnost Ministerstvu kultury, jako příslušnému orgánu státní památkové péče pro prohlášení památkově chráněných území, stanovit podmínky ochrany v samostatném předpise. Obecné podmínky ochrany budou součástí OOP, kterým se prohlásí památkově chráněné území. Plán ochrany památkového území bude tedy brán jako fakultativní konkretizující, zpřesňující nástroj, vycházející z podmínek nastavených ministerstvem. Orgán státní památkové péče vymezí okruh záležitostí podléhajících rozhodovací pravomoci orgánu památkové péče, stejně jako vyloučení povinnosti vyžádat si předem posouzení orgánu památkové péče v případě určitých staveb či druhu prací.¹⁶¹ Vládní návrh zde opět reaguje na neadekvátní ochranu dle památkového zákona a přináší, dle mého názoru, transparentnější úpravu, která bude vycházet z centrálně nastavených podmínek, které ale pro konkrétní účely bude již rozvíjet místně příslušný orgán státní památkové péče. Tím si troufám tvrdit, že by mělo být dosaženo efektivnější ochrany památkově chráněného území, než v současné době.

Plán ochrany bude i nadále vydávat krajský úřad, a to s ohledem na potřeby současného života při respektování hodnot, pro které je památkové území chráněno, ve formě opatření obecné povahy.¹⁶² Přiměřeně se použijí ustanovení pro vydávání OOP o prohlášení památkových území, včetně stanovisek dotčených orgánů, námitek a připomínek v řízení (viz výše). Krajský úřad zašle plán ochrany NPÚ z důvodu zápisu do Seznamu památkového

¹⁵⁹ vyhláška č. 420/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón

¹⁶⁰ KUČA, Karel a kol. *Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón* [online]. mkcr.cz, 2012 [cit. 1. 3. 2017]. Dostupné na < <https://www.mkcr.cz/metodika-k-vydavani-planu-ochrany-pamatkovych-zon-a-rezervaci-257.html>>

¹⁶¹ Důvodová zpráva ..., s. 241 (§ 32 – 34)

¹⁶² § 32 odst. 1 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

fondy. NPÚ bude mít povinnost obdobně jako u prohlášení památkových území v pravidelných intervalech 10 let informovat krajský úřad o změně poznání hodnot, na základě které může dojít ke změně OOP o plánu ochrany.¹⁶³

6.3 Vymezování ochranných pásem

6.3.1 De lege lata

Vyžaduje-li to ochrana nemovité kulturní památky nebo jejího prostředí, je vydáno územní rozhodnutí o ochranném pásmu.¹⁶⁴ Obdobně je možné vymezit ochranné pásmo i u nemovitých národních kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón.¹⁶⁵ Jedná se o nástroj, prostřednictvím kterého se stanovuje určitý režim ochrany na daném území. Důležité je, že se ochranným pásmem nechrání území jako takové, ale konkrétní nemovitá kulturní památka včetně jejího prostředí. Vymezením ochranného pásma dochází tedy k zamezení nežádoucích vlivů na konkrétní předmět ochrany.¹⁶⁶ Obsahem územního rozhodnutí je především určení předmětu ochrany, důvod vymezení, popis hranice ochranného pásma¹⁶⁷. V územním rozhodnutí o ochranném pásmu je možné zakázat určitou činnost (např. stavební činnost, která je v rozporu s hodnotami památkové péče) nebo činit jiná vhodná opatření. Zároveň je možné vyloučit povinnost závazného stanoviska (§ 14 odst. 2 památkového zákona) v případě zamýšlené obnovy exteriéru památky.

Územní rozhodnutí o ochranném pásmu vydává obecní úřad obce s rozšířenou působností v případě kulturních památek. V případě národních kulturních památek, památkových rezervací a památkových zón tak činí obecní úřad obce s rozšířenou působností na návrh krajského úřadu. V obou případech je povinen si obecní úřad předem vyžádat vyjádření NPÚ. Zároveň podle § 84 odst. 2 stavebního zákona je povinen rozhodnout v souladu se závazným stanoviskem dotčeného orgánu, jímž je stavební úřad. Vymezení ochranného pásma je nutné oznámit NPÚ (zápis do Seznamu), orgánům územního plánování a stavebnímu úřadu.¹⁶⁸ Doručuje se také účastníkům řízení.¹⁶⁹ Zákon pracuje také s variantou, že vlastníkům nemovitých věcí vznikne majetková újma v souvislosti s vymezením

¹⁶³ § 34 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹⁶⁴ § 17 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁵ § 17 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁶ § 83 odst. 1 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁷ § 17 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

¹⁶⁸ § 17 odst. 2 vyhlášky č. 66/1988 Sb., vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

¹⁶⁹ účastníci řízení se určují v souladu s § 85 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů

ochranného pásma. V takovém případě vlastníkovi náleží přiměřená náhrada vyplácená obcí s rozšířenou působností. V případě, že nedojde k dohodě mezi vlastníkem nemovité věci, která je potřebná k vytvoření ochranného pásma, a orgánem státní památkové péče, je možné přistoupit k vyvlastnění podle § 17 odst. 2 památkového zákona.

6.3.2 De lege ferenda

Vládní návrh zachovává koncepci ochranného pásma jako nástroje ochrany sloužícího k ochraně prostředí podílejícího se na hodnotě konkrétní věci. Ochranné pásmo definuje jako: „*území vymezené pro uchování hodnot architektonického dědictví.*“¹⁷⁰ Přičemž architektonickým dědictvím se bude rozumět památkové území, kulturní památky a národní kulturní památky, ne však věci movité.¹⁷¹ Účelem ochranných pásem zůstane vymezení vhodných opatření pro zachování památkových hodnot daného předmětu ochrany. V souvislosti s tímto Vládní návrh nově zavádí legislativní zkratku „práce v ochranném památkovém pásmu“¹⁷² jako výčet druhů prací, které mohou být předmětem regulace ochranného pásma. Z mého pohledu se jedná o pozitivní krok, neboť taxativním výčtem dochází k zamezení svévole orgánů památkové péče regulovat jakoukoli práci v ochranném pásmu (a tím tedy omezení vlastníka kulturní památky). Zároveň ale se jedná o obsáhlý výčet, který pojímá všechny úpravy dotýkající se zájmů památkové péče.

Opět bude moci příslušný orgán vymežit, že u některých staveb a pozemků, které nejsou kulturní památkou, a některých druhů prací nebude nutné vyžádat si předem posouzení orgánu památkové péče.¹⁷³ Tato povinnost bude vyloučena vždy, nebude-li se jednat o zásah do vnějšího vzhledu stavby či pozemku.¹⁷⁴ V případě, že na posouzení orgánu státní památkové péče bude navazovat rozhodnutí jiného správního orgánu, bude se jednat o závazné stanovisko podle § 149 SŘ. V opačném případě bude posouzení samostatným správním rozhodnutím.¹⁷⁵

K vymezování ochranných pásem bude příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností, který tak bude nově činit ve formě opatření obecné povahy. Obsahem OOP bude vymezení vnější hranice ochranného pásma, podmínky ochrany, výčet staveb nebo pozemků,

¹⁷⁰ § 3 písm. f) Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹⁷¹ 3 písm. b) Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹⁷² zřízení stavby, změna dokončené stavby, změna stavby před dokončením, udržovací práce, terénní úprava, umístění zařízení podle stavebního zákona, umístění reklamního či informačního poutače, pokud nejde o zařízení podle stavebního zákona, výsadba a kácení dřevin na veřejném prostranství v zastavěném území, pokud se práce týká nemovité věci, která se nachází v ochranném památkovém pásmu, ale není kulturní památkou (§ 3 písm. h) Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu)

¹⁷³ Důvodová zpráva ..., s. 242 (§ 35 – 37)

¹⁷⁴ § 47 odst. 4 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹⁷⁵ § 138 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

či druhů prací, u nichž je vyloučena povinnost vyžádat si předem posouzení orgánu státní památkové péče a odůvodnění.¹⁷⁶ Při samotném pořizování OOP se přiměřeně použijí ustanovení o prohlašování památkových území. Tedy především uplatňování stanovisek, námitek a připomínek v řízení (viz výše). Zároveň bude muset orgán státní památkové péče projednat návrh na pořízení OOP s NPÚ. Ten poté bude mít povinnost v pravidelných intervalech 10 let podávat zprávu o změně stavu poznaných hodnot, na základě které bude moci docházet k pozměnění OOP v rozsahu nově zjištěných poznatků nebo úplnému zrušení.¹⁷⁷

	PAMÁTKOVÝ ZÁKON	VLÁDNÍ NÁVRH
Vymezení ochranného pásma	území chránící nemovitou kulturní památku, nemovitou národní kulturní památku, památkovou rezervaci, památkovou zónu nebo jejich prostředí před negativními vlivy okolí	území vymezené pro uchování hodnot architektonického dědictví
Příslušný orgán státní památkové péče	obecní úřad obce s rozšířenou působností	obecní úřad obce s rozšířenou působností
Forma	územní rozhodnutí	opatření obecné povahy

Tabulka č. 5: Vymezování ochranných pásem de lege lata, de lege ferenda

¹⁷⁶ § 35 odst. 4 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹⁷⁷ § 36, 37 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

7 Práva a povinnosti vlastníků kulturních památek

7.1 Práva a povinnosti vlastníků a dalších osob

7.1.1 De lege lata

Zákonné povinnosti vlastníků¹⁷⁸ památkově hodnotných věcí vznikají již před samotným řízením o prohlášení věci za kulturní památku. Tedy i za situace, kdy řízení o prohlášení nemusí být vůbec zahájeno. Prvně jsou tedy vlastníci takové věci, která by mohla být prohlášena za kulturní památku, povinni oznámit orgánu státní památkové péče na jejich žádost požadované údaje, včetně případného umožnění prohlídky věci.¹⁷⁹ Takto zjištěné informace patrně slouží jako výchozí informace pro orgány státní památkové péče. Již v průběhu řízení o prohlášení vznikají vlastníkům další povinnosti. Smyslem ustanovení, které říká, že jsou tito vlastníci povinni od vyrozumění o podání návrhu na prohlášení věci za kulturní památku chránit svoji věc před poškozením, zničením nebo odcizením,¹⁸⁰ je zamezit jakémukoli znehodnocení věci, tedy aby věc udržela svou památkovou hodnotu po celou dobu řízení. Zároveň má vlastník oznamovací povinnost spočívající v oznámení každé změny vlastnictví, správy nebo užívání, byť by se jednalo jen o zamýšlenou změnu. Změnu užívání je třeba chápat jako jakékoli jiné nakládání s věcí, než je obvyklé. Tedy i například stavební úpravy nemovitosti.¹⁸¹

V případě, že věc je již prohlášena za kulturní památku, má vlastník dva druhy povinností. První je povinnost péče o zachování památky, udržování ji v dobrém stavu¹⁸² a povinnost ochrany před ohrožením, poškozením, znehodnocením nebo odcizením, to vše na vlastní náklad vlastníka.¹⁸³ Demonstrativní výčet¹⁸⁴ povinností dopadá na fyzickou podstatu památky, přičemž chrání památku nejen před zanedbávanými povinnostmi vlastníka, ale také před přílišnou péčí (která nekoresponduje se zájmy památkové péče). Tytéž povinnosti padají

¹⁷⁸ srovnej § 43 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷⁹ § 3 odst. 5 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁰ § 3 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸¹ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 17 – 18 (§ 3 odst. 3)

¹⁸² dobrým stavem kulturní památky se rozumí takový stav, v němž kulturní památka při běžném udržování a bez nutnosti obnovy, může sloužit svému společenskému účelu (viz *Důvodová zpráva k zákonu o státní památkové péči ze dne 10. 12. 1985* [online]. psp.cz [cit. 4. 3. 2017]. Dostupné na <http://www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_04.htm>)

¹⁸³ § 9 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁴ zejména jde o zajištění dobrého technického stavu, estetického vzhledu, vhodného a přiměřeného používání památky, zajištění příznivého prostředí pro památku (viz § 8 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči)

i na osobu, která sice není vlastníkem, ale má věc u sebe nebo ji užívá.¹⁸⁵ Z právního vztahu mezi vlastníkem a uživatelem pak má plynout, zda se uživatel bude finančně podílet na nákladech spojených s péčí. Stejně tak by si strany měly smluvně upravit druhou povinnost plynoucí ze zákona pro vlastníka kulturní památky, a to sice užívat památku způsobem, která odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu. Tato povinnost nesměruje k ochraně fyzické podstaty památky, ale chrání památku před morálním poškozením.¹⁸⁶

Další skupina povinností vlastníka, kterou můžeme nazvat povinností součinnosti, zahrnuje povinnost oznámit orgánu státní památkové péče každé ohrožení nebo poškození kulturní památky.¹⁸⁷ Podstatou je jakékoli ohrožení, ať již zapříčiněné jednáním/nejednáním vlastníka, nebo nezávislé na vůli vlastníka. Takové ohrožení je vlastník povinen oznámit bez zbytečného odkladu příslušnému orgánu. V případě, že se jedná o nemovitou kulturní památku, je vlastník povinen skutečnost oznámit také stavebnímu úřadu. Cílem je zabezpečit řádnou nápravu v součinnosti s orgány státní památkové péče, které vydají rozhodnutí o způsobu odstranění závady.¹⁸⁸ Každou zamýšlenou změnu užívání kulturní památky je vlastník taktéž povinen oznámit příslušnému orgánu státní památkové péče, stejně jako případné vyklizení nemovité kulturní památky. Za oznamovací povinnost se dá brát také povinnost vlastníka upozornit každého, komu památku převádí, nebo dočasně přenechává, že věc je památkově chráněna.¹⁸⁹

Povinnosti všech ostatních subjektů, tedy všech fyzických a právnických osob, které nejsou vlastníky, jsou obecně formulované a vyplývají z hodnot, které památkové péče chrání. Tedy jejich povinností je: „šetrřit a dbát, aby nedocházelo k ničení kulturních památek, k ohrožení jejich zachování a vhodného využití nebo k jiným nepříznivým změnám jejich stavu nebo prostředí.“¹⁹⁰ Jinými slovy je zakázáno kulturní památky ohrožovat, poškozovat a ničit a zároveň je chránit před takovým jednáním jiných. Tuto povinnost je možné přirovnat k obecné povinnosti předcházet škodám podle Občanského zákoníku.¹⁹¹

Práva vlastníků dle památkového zákona jsou podrobněji rozebírána v kapitole 3. 1.

¹⁸⁵ § 9 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁶ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 49 – 51 (§ 9 odst. 1, 2)

¹⁸⁷ § 12 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁸ formulace, že vlastník je povinen vyžádat si takové rozhodnutí je chápáno jako podání podnětu k zahájení řízení dle § 42 SŘ.

¹⁸⁹ § 9 odst. 4 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹⁰ *Důvodová zpráva k zákonu o státní památkové péči ze dne 10. 12. 1985* [online]. psp.cz [cit. 4. 3. 2017]. Dostupné na <http://www.psp.cz/eknih/1986cni/tisky/t0008_04.htm>

¹⁹¹ VARVAŘOVSKÝ, Pavel a kol. *Práva a povinnosti v péči o kulturní památky*. In Veřejný ochránce práv (ed) *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv: Památková péče*, Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2012, s. 19 - 22

7.1.2 De lege ferenda

Ve vládním návrhu jsou zachovány povinnosti vlastníků v samotném řízení o prohlášení věci za kulturní památku. Od čeho se naopak upouští, je povinnost poskytovat údaje, které by sloužily jako prvotní informace o stavu věci. Dle mého názoru tento fakt vychází z potřeby souladu památkové právní úpravy se současným právním řádem, neboť správní řád předpokládá před zahájením řízení pouze opatření vysvětlení, a to pouze za předpokladu, že potřebné informace nelze získat jiným způsobem.¹⁹² Z toho usuzuji, že v případě, že orgán státní památkové péče nebude schopen zajistit pro zahájení řízení důležité informace, bude vlastník stejně povinen tyto údaje sdělit. Dá se shrnout, že povinnosti vlastníka památkově hodnotné věci bude zachována, a to sice ve fakultativní formě.

Důvodem zachování povinností v rámci správního řízení je opět zamezit zmaření účelu řízení, tj. aby nebylo znemožněno rozhodování o kulturněhistorických hodnotách předmětu řízení.¹⁹³ Konkrétnímu vlastníkovi je tedy zakázáno svou věc zničit, dále je povinen součinností s Ministerstvem kultury v případě zamýšleného převodu vlastnického práva, stejně jako v případě ohrožení nebo poškození věci či zamýšlených stavebních úprav na nemovitosti. Pokud se jedná o movitou věc, je zakázáno přemístit ji mimo území České republiky. Nově jsou stanoveny lhůty pro oznamovací povinnosti, které již nejsou bezodkladné, ale například u ohrožení či poškození věci je vlastník povinen tuto skutečnost oznámit do 5 dnů od zjištění. Stanovuje se také povinnost pro nabyvatele věci, která nepodléhá zápisu do katastru nemovitostí a o které se vede řízení, oznámit nabytí vlastnického práva ministerstvu, a to do 5 dnů od nabytí.¹⁹⁴ Ministerstvo na základě oznámení vyhodnotí stav a případně bude oprávněno zatímně upravit poměry předběžným opatřením podle § 61 SŘ.¹⁹⁵

Vládní návrh přináší ucelený přehled práv a povinností vlastníka kulturní památky. Jedná se o přehlednou úpravu povinností, na které logicky navazují práva a oprávnění. Vlastník kulturní památky je tedy povinen: „*na svůj náklad chránit svou kulturní památku před poškozením, znehodnocením, zničením nebo odcizením, udržovat ji v takovém stavu, aby se zachovala hodnota, pro kterou je chráněna, a užívat ji způsobem, který odpovídá jejímu technickému stavu a jejím technickým možnostem a v souladu s významem, pro který je chráněna.*“¹⁹⁶ Je zřejmé, že se zachová koncept dvou okruhů povinností – fyzického

¹⁹² § 137 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

¹⁹³ Důvodová zpráva ..., s. 236 (§ 20)

¹⁹⁴ § 20 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹⁹⁵ Důvodová zpráva ..., 236 (§ 20)

¹⁹⁶ § 21 odst. 1 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

poškození a morálního znehodnocení památky. Vlastníkům nemovitých kulturních památek vznikne navíc povinnost strpět označení¹⁹⁷ této kulturní památky, a to v souladu s požadavky mezinárodních závazků. Taktéž jsou zachovány povinnosti součinnosti, když nejen vlastník kulturní památky, ale také vlastník nepamátky nacházející se v památkově chráněném území má povinnost oznámit příslušnému orgánu státní památkové péče každé ohrožení nebo poškození takové věci. Stanoví se lhůta 5 dnů pro oznámení. Nově bude orgán státní památkové péče vést řízení z moci úřední ohledně nařízení zabezpečovacích prací, za respektování závazných stanovisek dotčených orgánů.¹⁹⁸ Povinnost oznámit každému, komu vlastník zamýšlí převést vlastnické právo, nebo věc k užívání, že se jedná o kulturní památku, zůstává zachována, nově ale bude vlastník povinen tuto skutečnost oznámit v písemné formě.¹⁹⁹

Kompensací za omezení vlastnického práva bude i nadále kombinace finančních příspěvků a poskytování odborných služeb. Přímé finanční příspěvky podle Vládního návrhu budou poskytovány z dotací ze státního rozpočtu pouze vlastníkově kulturní památky na zachování jejich hodnot a za účelem podpory prezentace památky a jejího kulturního významu.²⁰⁰ Podrobnější úpravu poskytování těchto příspěvků úprava nepřináší, lze ale předpokládat a je to více než žádoucí, že podávání žádostí o dotace, včetně režimu udělování, bude upraveno v prováděcím předpisem. Nepřímé finanční kompenzace zůstanou stejné, jako je tomu dnes. Jejich poskytování zůstane v režimu zvláštních právních předpisů (viz kapitola 3. 1.).

Významným krokem k souladu s Listinou bude uzákonění přímých finančních kompenzací pro vlastníky nemovitých nepamátek v památkově chráněných územích.²⁰¹ Vládní návrh tedy počítá se shodnou úpravou jak pro vlastníky kulturních památek, tak pro vlastníky nemovitých nepamátek v památkově chráněných územích. Proto bude také stanovena povinnost pro vlastníky nepamátek užívat svou věc na vlastní náklad tak, aby zachoval hodnotu, pro kterou je památkové území chráněno. Pokud se týká poskytování oněch odborných služeb, tak NPÚ bude povinen jak vlastníkově kulturní památky, tak vlastníkově nepamátky poskytnout bezplatně odborné konzultace, metodickou podporu,

¹⁹⁷ Bude se jednat o tabulku s nápisem „Kulturní památka“ nebo „Národní kulturní památka“ a velkým státním znakem, popřípadě mezinárodním označením. Podrobnosti má upravit prováděcí právní předpis.

¹⁹⁸ § 69, 70 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

¹⁹⁹ § 21 odst. 7 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²⁰⁰ § 21 odst. 1, 2 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²⁰¹ § 31 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

výsledky řady odborných činností, včetně poskytnutí dálkového přístupu k údajům a databázím vedeným NPÚ.²⁰²

Nadále každý zůstane povinen počínat si tak, aby nepoškozoval kulturní památky a památkově chráněná území a neohrožoval jejich zachování.²⁰³

	PAMÁTKOVÝ ZÁKON	VLÁDNÍ NÁVRH
Povinnosti vlastníků památkově hodnotné věci před zahájením řízení o prohlášení KP	povinnost sdělit údaje na žádost včetně umožnění prohlídky věci	žádné
Povinnosti vlastníků památkově hodnotné věci v řízení o prohlášení KP	chránit svoji věc před poškozením, zničením nebo odcizením oznámít každou byť zamýšlenou změnu vlastnictví, správy nebo užívání	zákaz věc zničit/přemístit mimo území ČR oznámít zamýšlený převod vlastnického práva, každé ohrožení nebo poškození věci včetně zamýšlených stavebních úprav na nemovitosti
Povinnosti vlastníků KP	pečovat na vlastní náklad o zachování KP, udržovat ji v dobrém stavu a chránit před poškozením, znehodnocením nebo odcizením užívat KP pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu oznamovací povinnosti	na vlastní náklad chránit KP před poškozením, znehodnocením, zničením nebo odcizením, udržovat ji v takovém stavu, aby se zachovala hodnota, pro kterou je chráněna užívat ji způsobem, který odpovídá jejímu technickému stavu a možnostem a v souladu s významem, pro který je chráněna povinnost strpět označení na nemovitosti
Povinnosti vlastníků nepamátek	při obnově	užívat svou věc na vlastní náklad tak, aby zachoval hodnotou, pro kterou je památkově území chráněno při pracích v památkovém území

²⁰² § 21 odst. 3 a § 31 odst. 3 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²⁰³ § 21 odst. 4 a § 31 odst. 4 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

Kompenzace vlastníkům KP	přímá a nepřímá finanční kompenzace bezplatná odborná pomoc	přímá a nepřímá finanční kompenzace bezplatná odborná pomoc
Kompenzace vlastníků nepamátek	bezplatná odborná pomoc	přímá finanční kompenzace bezplatná odborná pomoc

Tabulka č. 6: Práva a povinnosti vlastníků kulturních památek de lege lata, de lege ferenda

7.2 Obnova kulturní památky

7.2.1 De lege lata

V praxi velmi častý nástroj ochrany kulturních památek, který úzce souvisí s principem prevence, je podmiňující úkon orgánu státní památkové péče u určitých činnostech na kulturní památce.²⁰⁴ Nejvýznamnějším z této kategorie je závazné stanovisko vydávané v případě obnovy kulturní památky. Vlastník kulturní památky je povinen v případě zamýšlené údržby, opravy, rekonstrukce, restaurování nebo jiné úpravy památky či jejího prostředí si předem vyžádat závazné stanovisko příslušného orgánu státní památkové péče.²⁰⁵ Zákon bližší definici jednotlivých pojmů nepřináší, kromě definice restaurování v § 14 odst. 8 a jiné úpravy v prováděcím předpise.²⁰⁶ Podobně není definován pojem prostředí památky. Tato nedostatečná úprava přináší značné problémy do praxe. Názor, že obnova je jakýkoli zásah do kulturní památky, vyvrátil Nejvyšší správní soud²⁰⁷, přesto by se dalo souhlasit s tvrzením, že v případě obnovy budou závazná stanoviska žádaná velmi často, kdežto v případě prací na prostředí památky naopak téměř vůbec.²⁰⁸ Žádost o závazné stanovisko s příslušnými údaji²⁰⁹ podává vlastník. Povaha vydaného závazného stanoviska se potom liší případ od případu. Obecně lze říci, že v případě, že na závazné stanovisko navazuje rozhodnutí jiného správního orgánu (nejčastěji stavebního úřadu), jedná se o závazné stanovisko podle § 149 SŘ. V případě, že takovéto rozhodnutí nenavazuje, je stanovisko orgánu státní památkové péče správním rozhodnutím. Obsahem stanoviska je posouzení prací jako přípustných či nepřípustných (výroková část) a případné stanovení podmínek, za kterých

²⁰⁴ DIENSTBIER. *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEROVÁ, *Správní právo* ..., s. 342

²⁰⁵ § 14 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

²⁰⁶ § 9 odst. 1 vyhlášky č. 66/1988 Sb., vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

²⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 2 As 11/2009

²⁰⁸ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní* ..., s. 77 - 81 (§ 14 odst. 1)

²⁰⁹ § 9 odst. 3 vyhlášky č. 66/1988 Sb., vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky, kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

musí být práce vykonávány tak, aby byla zajištěna ochrana památky. Problematika vyjádření NPÚ, které slouží jako obligatorní podklad závazného stanoviska, je řešeno v kapitole 3. 3.

7.2.2 De lege ferenda

Žádost o posouzení orgánu státní památkové péče se nově bude vyžadovat při práci na kulturní památce, restaurování kulturní památky, práci v památkovém území nebo práci v ochranném památkovém pásmu.²¹⁰ Přičemž Vládní návrh přináší definici každého jednotlivého pojmu²¹¹. Za zvlášť pozitivní přínos poté беру přesný výčet prací, které mohou ovlivnit hodnoty kulturní památky a které jako celek (práce na kulturní památce) nahradí dosavadní pojem obnovy kulturní památky. Příslušným orgánem pro vydání posouzení bude nadále obecní úřad obce s rozšířenou působností pro kulturní památky a krajský úřad v případě NKP. Pojetí formy posouzení zůstane stejné jako dnes, tedy bude se jednat buď o závazné stanovisko, nebo o správní rozhodnutí. Nově ale bude toto explicitně vyjádřeno v zákoně.²¹² Vládní návrh obsahuje přesný obsah žádostí, včetně identifikace osob, které mohou být žadatelem. V posouzení orgán státní památkové péče stanoví, zda je možné práce či restaurování provést a případně za jakých podmínek. Při posuzování přihlédne především k současnému stavu poznání hodnot kulturní památky nebo památkového území, k plánům ochrany či OOP o vymezení ochranného památkového pásma.²¹³ Zároveň bude povinen informovat o zamýšlených pracích či restaurování NPÚ, ten bude povinen vydat písemné vyjádření pouze v případě prací na NKP, restaurování kulturní památky, je-li předmětem žádosti památka s mezinárodním statutem, nebo o to výslovně požádá orgán státní památkové péče.²¹⁴ Povaha písemného vyjádření NPÚ zůstane stejná jako dnes (podklad pro rozhodnutí), což plyne z Důvodové zprávy, která uvádí, že žádost orgánu státní památkové péče o písemné vyjádření bude forma provedení důkazu.²¹⁵ Tuto úpravu nepovažuji za příliš šťastnou a dle mého názoru tímto dojde k oslabení principu prevence, neboť právě vyjádření NPÚ z mého pohledu by mělo tvořit odbornou složku, ze které by následné posouzení mělo převážně vycházet. Bohužel jak již bylo nastíněno (kapitola 4. 3) k tomu dnes nedochází a předpokládám, že ani za budoucí právní úpravy tomu tak nebude, neboť fakultativní možnost vyžádání si vyjádření NPÚ jako podkladu pro rozhodnutí je z mého pohledu nedostatečná.

²¹⁰ § 47 odst. 1 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²¹¹ § 3 písm. d), e), g), h) Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²¹² § 138 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²¹³ § 52 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²¹⁴ § 51 odst. 2 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²¹⁵ Důvodová zpráva ..., s. 248 – 249 (§ 51)

7.3 Předkupní právo státu

7.3.1 De lege lata

Další povinností vlastníka kulturní památky je povinnost nabídnout přednostně ke koupi kulturní památku v případě zamýšleného úplatného prodeje. Tato povinnost se vztahuje na movité kulturní památky a NKP a jen v případě, že k převodu vlastnictví nedochází mezi osobami blízkými nebo spoluvlastníky.²¹⁶ Přednostní nabídka ke koupi se uplatňuje vůči Ministerstvu kultury, které má na vyjádření se lhůtu 3 měsíců (v případě movitých věcí), respektive 6 měsíců (v případě nemovitých věcí).²¹⁷ Uplatnění práva na přednostní koupi není absolutní, Ministerstvo může odkoupit kulturní památku jen v případě mimořádně závažných kulturně společenských důvodů. Pokud se ministerstvo nevyjádří ve lhůtě, právo zaniká. Kupní cena je stanovena podle zákona č. 526/1990 Sb., o cenách, případně cenou obvyklou odpovídající povaze věci.²¹⁸ V případě, že vlastník nesplní povinnost přednostní nabídky státu, je právní úkon převodu vlastnictví relativně neplatný. Objektívni lhůta na dovolání se neplatnosti je stanovena na 3 roky od převodu vlastnictví.

7.3.2 De lege ferenda

Vládní návrh ponechává právo státu na přednostní koupi kulturních památek stejné, jako je tomu v dosavadní právní úpravě. Institut dozná jen pár dílčích změn. Povinnost vlastníka písemně nabídnout památku se nadále bude vztahovat jen na movité kulturní památky a NKP a nemovité NKP. Důvodem uplatnění práva Ministerstva kultury bude, bude-li dán veřejný zájem na zpřístupnění památky veřejnosti pro výchovně vzdělávací účely, anebo bude-li veřejný zájem na zvýšenou péči o ni.²¹⁹ Nově bude sjednocená lhůta pro vyjádření se, a to sice do 3 měsíců. O určení kupní ceny se Vládní návrh ani Důvodová zpráva nezmiňují. Domnívám se ale, že tak bude činěno na základě znaleckého posudku.²²⁰ Neuplatnění povinnosti vlastníka přednostně nabídnout ke koupi bude postiženo relativní neplatností, a to za stejných podmínek jako doposud.

²¹⁶ § 13 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

²¹⁷ dovozuje se, že lhůta 6 měsíců se uplatní v případě nemovitých národních kulturních památek (viz VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 70 (§ 13 odst. 3))

²¹⁸ DIENSTBIER, *Památková péče*. In SLÁDEČEK, POUPEŘOVÁ, *Správní právo ...*, s. 344

²¹⁹ § 61 odst. 4 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²²⁰ Vládní návrh určení ceny na základě znaleckého posudku zmiňuje v jiné souvislosti, a to sice při převodu vlastnického práva archeologického nálezu do vlastnictví České republiky (viz § 96 odst. 4 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu)

7.4 Prosazování

7.4.1 De lege lata

Prosazováním se rozumí jednotlivé úkony orgánů státní památkové péče, prostřednictvím kterých dochází k naplnění zájmů památkové péče. V situaci, že vlastník kulturní památky neplní své povinnosti dané zákonem, je obecní úřad obce s rozšířenou působností (v případě NKP krajský úřad) povinen vydat rozhodnutí o opatřeních. Opatření k nápravě se vydává v rámci správního řízení po vyjádření NPÚ. Orgán státní památkové péče není tímto vyjádřením vázán, nicméně pokud se rozhodne odchýlit od obsahu vyjádření, je potřeba to řádně odůvodnit. V odůvodnění rozhodnutí je taktéž potřeba uvést konkrétní porušení povinností vlastníka a jeho vliv na ohrožení či porušení památky.²²¹ Ve výrokové části rozhodnutí budou konkretizována opatření k nápravě (nejčastěji udržovací práce) a určení lhůty, v níž je vlastník povinen opatření učinit. Samostatnou sankcí nesouvisející s rozhodnutím o opatřeních je pokuta, kterou je správní orgán oprávněn uložit v případě naplnění znaků skutkových podstat stanovených v § 35 respektive § 39 památkového zákona.²²²

Jestliže vlastník nesplní ani povinnosti mu uložené správním rozhodnutím, přichází v úvahu rozhodnutí o provedení nezbytných opatřeních na náklad vlastníka.²²³ Toto oprávnění orgánu státní památkové péče je sice fakultativní, dá se ale předpokládat, že vzhledem k účelu zákona („stát chrání kulturní památky“) je více než vhodné k tomuto kroku přistoupit vždy za splnění podmínek. Rozhodnutím nelze nařídit provedení všech prací (např. v rozsahu stanoveném dřívějším rozhodnutím), ale pouze nařízení prací, které jsou nezbytně nutné k zachování památky.

Vlastníkovi, který trvale zanedbává své povinnosti, a tím ohrožuje zachování nemovité kulturní památky (fyzická stránka) nebo užívá-li památku v rozporu s jejím významem (morální stránka), je možné památku vyvlastnit.²²⁴ Jedná se o samostatný institut, který nutně nemusí navazovat na předchozí správní rozhodnutí. Je ale zřejmé a vzhledem k tomu, že se jedná o odejmutí vlastnického práva, že zde bude snaha orgánu státní památkové péče zajistit ochranu kulturních památek nejdříve mírnějšími prostředky ochrany. Již Důvodová zpráva předpokládá, že k vyvlastnění dojde jen ve výjimečných případech. Podmínkou je celospolečenský zájem, náhrada a fakt, že nedojde k dohodě s vlastníkem o prodeji. Samotný

²²¹ VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 54 – 55 (§ 10 odst. 1)

²²² viz judikatura např. Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 7 As 188/2012

²²³ § 15 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

²²⁴ § 15 odst. 3 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

postup vyvlastnění je upraven zákonem č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo stavbě (zákon o vyvlastnění). Návrh vyvlastňovacímu úřadu podává obecní úřad obce s rozšířenou působností, pokud se týká kulturních památek. Příslušnost pro podání návrhu pro NKP není zákonem explicitně stanovena, z § 28 odst. 2 písm. a) lze ale dovodit, že to bude krajský úřad.

7.4.2 De lege ferenda

Prosazování ve Vládním návrhu je pojato jako odstranění závadného stavu prostřednictvím nápravného opatření, kterým budou orgány státní památkové péče reagovat na porušení zákona. Nově bude možné postihnout nápravným opatřením i vlastníky nepamátek, a to v případě, že porušují svou povinnost péče o nemovitou věc nebo vykonali práci na nepamátce bez nebo v rozporu s posouzením orgánu státní památkové péče. Novinkou také bude nařízení odstranění úprav provedených podle posouzení, které ale bylo následně zrušeno v přezkumném řízení. Dle mého názoru opět Vládní návrh zavádí instituty, které jsou více než potřebné, nejen pro soulad s právním řádem České republiky, ale také pro samotný výkon ochrany památkové péče. Již dříve jsem mluvila o nutnosti kompenzací vlastníků nepamátek za jejich omezení vlastnického práva. Vzhledem k tomu, že tyto náhrady Vládní návrh těmto vlastníkům přiznává, je logické a správné, že v případě nedodržení povinností stanoví také sankce. Pokud jde o odstranění úprav provedených podle správního rozhodnutí, které nebylo v souladu s právními předpisy, tak se mi jeví jako žádoucí zavedení možnosti nápravy, neboť takové rozhodnutí, které je v rozporu se zájmy památkové péče ohrožuje zachování památek. Domnívám se tedy, že těmito instituty dojde k posílení ochrany památkového fondu v České republice.

Ze stejných důvodů jako vlastníky nepamátek bude možné povínovat i vlastníka kulturní památky, či NKP²²⁵. Ve správním řízení o nápravných opatřeních rozhodne příslušný orgán, kterým bude i nadále obecní úřad obce s rozšířenou působností pro kulturní památky, nebo krajský úřad v případě NKP. Nově ale bude moci o opatřeních rozhodnout také Ministerstvo kultury, a to na základě zjištění Památkové inspekce v rámci provedené kontroly. O zahájeném řízení bude orgán státní památkové péče povinen vyrozumět NPÚ, který v případě památky s mezinárodním statusem nebo na výslovné vyžádání, bude muset vydat písemné vyjádření k předmětu řízení, které poslouží jako důkaz v řízení. V případě provedení prací bez posouzení orgánu státní památkové péče bude v rozhodnutí nařízení odstranění úpravy, která byla výsledkem této práce. Jinou konkrétní podobu nápravného

²²⁵ § 63 odst. 1 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

opatření Vládní návrh, ani Důvodová zpráva neuvádí, je ale možné dojít k závěru, že se bude jednat podobně jako dnes o udržovací práce, či jiné práce podobného charakteru. Zároveň může nově orgán památkové péče nařídit také související opatření, pokud je to potřeba pro zachování hodnot kulturní památky nebo památkového území. Rozhodnutí se tedy nebude výlučně vztahovat jen na práce udržovacího charakteru. Další z mého pohledu příznivou novinkou z pohledu zájmů památkové péče bude možnost postihnout nápravným opatřením i osobu, která danou památku nevlastní, ale přesto ohrožuje zachování památky, nebo působí nepříznivou změnu na stavu památky. Totéž platí pro osobu, která ohrožuje zachování hodnot, pro které je památkové území chráněno.²²⁶

Institutem vyvlastnění bude možno odejmout vlastnické právo k nemovité věci, a to za předpokladu, že došlo k posloupnosti následujících úkonů: nařízení odstranění závadného stavu (§ 63 Vládního návrhu) a provedení náhradního výkonu.²²⁷ Nadále se bude jednat o nejzazší nástroj ochrany, který bude procesně podřízen zákonu o vyvlastnění. Ministerstvo určí, která organizační složka státu či státní organizace naplní veřejný zájem na vyvlastnění a následně památku uvede do odpovídajícího stavu.²²⁸

V budoucí právní úpravě bude také možné provést zabezpečovací práce na náklad vlastníka. Nicméně tento úkon nebude již nadále podmíněn jen neplněním povinností uložených ve správním rozhodnutí. Institut se nově bude vztahovat i k povinnosti vlastníka kulturní památky nebo vlastníka nepamátky oznámit každé ohrožení či poškození, po kterém následuje vydání správního rozhodnutí o nutných zabezpečovacích pracích. V případě, že by hrozilo prodlení, bude oprávněn orgán památkové péče zajistit výkon těchto prací na náklad vlastníka.²²⁹ Myslím, že Vládní návrh tímto postupem bude lépe reagovat na potřebu zachování památkových hodnot než současný památkový zákon, neboť v případě, že je ohroženo zachování památkové věci nařídí příslušný orgán provedení zabezpečovacích prací osobě k tomu kvalifikované. Bude se tedy jednat o odborný zásah, který ochrání památku za situace, že vlastník nekoná, nebo není schopen konat. V každém případě se opět jedná o posílení ochrany památkového fondu.

²²⁶ § 63 odst. 1 písm. g) a h) Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²²⁷ § 119 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

²²⁸ Důvodová zpráva ..., s. 225 – 226 (§ 68)

²²⁹ § 71 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

8 Regulace

8.1 Restaurátorství

8.1.1 De lege lata

Souhrn specifických výtvarných, uměleckořemeslných a technických prací respektující technickou a výtvarnou strukturu originálu neboli restaurování,²³⁰ mohou provádět pouze fyzické osoby k tomu kvalifikované podle památkového zákona. Základními předpoklady jsou bezúhonnost, plná svéprávnost a povolení. Povolení k restaurování uděluje Ministerstvo kultury na základě žádosti a v případě, že osoba splní kvalifikační požadavky, tedy dosažené vzdělání v oboru, délku praxe a odborné schopnosti (§ 14a odst. 4 památkového zákona). Splnění kvalifikačních požadavků prokáže žadatel dokumenty, které je povinen k žádosti přiložit. Povinnost žadatele je také jednoznačně určit rozsah požadované restaurátorské specializace podle přílohy č. 1 památkového zákona. V rozhodnutí o udělení povolení musí taktéž ministerstvo určit specializaci restaurátorské činnosti podle přílohy č. 1 a případně také další podmínky pro výkon restaurátorské činnosti. Zákon pamatuje na také na pozastavení činnosti či na úplné zrušení povolení, a to jak z důvodu veřejného zájmu na ochraně kulturních památek, tak z dalších důvodů nesouvisejících s plnohodnotným výkonem restaurátorské činnosti.²³¹

8.1.2 De lege ferenda

Vládní návrh přináší ucelený přehled všech regulovaných činností na úseku památkové péče, který kromě restaurování zahrnuje také zpracování stavebně historického průzkumu a provádění archeologických výzkumů.²³² Restaurování bude nově pojato jako odborné ošetření kulturní památky v případě, že je kulturní památka nebo její část dílem výtvarného umění nebo uměleckořemeslným dílem. Odborným šetřením se budou rozumět odborné průzkumné práce, specifické výtvarné umělecké nebo uměleckořemeslné práce a konzervační nebo jiné technické práce s cílem zachovat a respektovat technickou a výtvarnou strukturu originálu.²³³ Předpoklady pro výkon činnosti zůstanou stejné jako za současné právní úpravy, stejně jako proces udělení povolení. Nově ale bude muset žadatel složit odbornou zkoušku, a to ze znalostí právních předpisů upravujících ochranu památkového

²³⁰ § 14 odst. 8 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

²³¹ viz VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní ...*, s. 112 – 114 (§ 14a odst. 10)

²³² § 14 odst. 1 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²³³ § 3 písm. e) Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

fondy. V případě, že žadatel ve zkoušce neuspěje, bude oprávněn novou žádost o povolení podat až po 6 měsících.²³⁴

8.2 Archeologické výzkumy

8.2.1 De lege lata

Jak již bylo řečeno, archeologické výzkumy je oprávněn ze zákona provádět Archeologický ústav Akademie věd České republiky a za splnění podmínek i další subjekty na základě povolení.²³⁵ Samotný pojem archeologického výzkumu není zákonem definován, určuje se pouze, že provádění archeologických výzkumů probíhá na základě dohody s vlastníkem nemovité věci, na které se mají archeologické výzkumy provádět. V případě, že ke zmíněné dohodě nedojde, je nahrazena správním rozhodnutím krajského úřadu o povinnosti vlastníka strpět provedení archeologického výzkumu. Archeologickým nálezem je míněna věc či soubor věcí, které jsou dokladem nebo pozůstatkem života člověka a jeho činností od počátku vývoje do novověku, a zachovala se zpravidla pod zemí.²³⁶ Problém této definice je zejména v časovém rozhraní, tedy v pojmu novověk. Jelikož novověk není přesněji specifikován, je problematické určit, kdy se ještě jedná o archeologický nález a kdy o nález věci skryté podle občanského zákoníku.²³⁷ S jistotou můžeme říct, že movitý či nemovitý archeologický nález²³⁸ není ze zákona kulturní památkou. Památkové ochrany v rovině kulturních památek se mu může dostat pouze prohlášením Ministerstva kultury, a to na návrh Akademie.²³⁹ Zákon rovněž upravuje vlastnictví archeologických nálezů, přičemž samotná konstrukce vlastnického práva k archeologickým nálezům je poměrně komplikovaná.²⁴⁰ V případě, že vlastníci nemovité věci jsou při provádění archeologického výzkumu podstatně omezeni na svých právech věc užívat, mají právo na přiměřenou jednorázovou peněžitou odměnu, kterou poskytuje Ústav.²⁴¹

²³⁴ Důvodová zpráva ..., s. 276 (§ 106)

²³⁵ viz § 21 odst. 2 – 4 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

²³⁶ § 23 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

²³⁷ K tomu srovnej SALÁK, Pavel. Nález věci skryté a jeho právní úprava v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 23., č. 12, s. 419 - 421

²³⁸ jako nemovitý archeologický nález uvádí Jurníková např. zbytky opevnění, jeskyně, hroby apod. vizi JURNÍKOVÁ, *Správní právo* ..., s. 210

²³⁹ § 3 odst. 1 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

²⁴⁰ srovnej § 23a zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů a odbornou literaturu především VARHANÍK, MALÝ: *Zákon o státní* ..., s. 185 a násl.

²⁴¹ Více k archeologickým výzkumům v odborné literatuře jako je SCHELLE, Karel. *Právní archeologie (Sborník z mezinárodní vědecké konference)*. 1 vyd. Praha: Key Publishing, 2011, 102 s.

8.2.2 De lege ferenda

Vládní návrh se nově speciálně věnuje archeologickému výzkumu badatelskému (s cílem vědeckého poznání archeologického dědictví) a záchrannému (mimo jiné s cílem zachování archeologického dědictví mimo původní místo).²⁴² Nově bude u těchto dvou typů podrobně popsán procesní postup provedení výzkumu, který bude předpokladem jejich provedení.²⁴³ Podobně jako v současné právní úpravě bude možné provádět archeologický výzkum jen na základě správního rozhodnutí Ministerstva kultury (povolení) nebo pokud k tomu zmocňuje přímo zákon (Ústav²⁴⁴). Záchranný archeologický výzkum se bude provádět na základě veřejnoprávní smlouvy.²⁴⁵ Novou definici archeologického nálezu, tedy „významný hmotný pozůstatek života a činnosti člověka, který již neslouží svému účelu, je starší 70 let a uchoval se mimo prostředí současného života v zemi, na jejím povrchu, pod vodou nebo v hmotě stavby,“²⁴⁶ je možné vnímat jako výraznou změnu oproti dosavadní úpravě. Kritéria archeologického nálezu budou věcné vymezení, stáří nálezu a místo výskytu. Vládní návrh explicitně neuvádí možnost prohlásit archeologický nálezu za kulturní památku. Předpokládám ale, že tato možnost zůstane zachována, pokud budou naplněna kritéria pro prohlášení. Správní řízení ale nebude zahájeno na návrh Akademie, ale z moci úřední, a to vzhledem k tomu, že řízení o prohlášení věci za kulturní památku bude nadále vedeno jen z moci úřední. Zůstane zachován princip rozdělování vlastnictví movitých archeologických nálezů mezi Českou republiku, kraj a obec. Stejně jako náhrada za omezení vlastnického práva při provádění archeologických výzkumů.²⁴⁷

Pozitivně vnímám celou navrhovanou úpravu nejen archeologických nálezů, ale i dalších regulovaných činností na úseku památkové péče. Jelikož se jedná o jistou autonomní oblast památkové péče, bylo vhodné ji systematicky členit i v rámci zákona. Současný památkový zákon regulované činnosti jednotně neupravuje. Komplexní úprava, tak jak je navrhovaná ve Vládním návrhu, dle mého názoru přispěje nejen k vyšší míře transparentnosti právního předpisu pro osoby vykonávající regulované činnosti, ale hlavně k efektivnějšímu výkonu těchto činností a tedy k vyšší míře ochrany památkového fondu.

²⁴² § 74 a § 80 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²⁴³ viz Důvodová zpráva ..., s. 258 – 260

²⁴⁴ § 13 odst. 2 písm. c) Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²⁴⁵ § 82 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²⁴⁶ § 2 odst. 6 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²⁴⁷ více k archeologickému dědictví de lege ferenda v Hlavě X Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu a v Důvodové zprávě

9 Ochrana světového kulturního dědictví de lege ferenda

Vládní návrh zákona o ochraně památkového fondu nově vymezuje pojem památka s mezinárodním statutem, a to jako takovou součást památkového fondu, která kromě vnitrostátní ochrany požívá i ochrany či evidence podle mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázaná.²⁴⁸ Zvýšenou ochranu památek světového kulturního dědictví můžeme ve Vládním návrhu vidět hned na několika místech. Předně se jedná o obligatorní vyjádření NPÚ v případě prací na kulturní památce nebo památkově chráněním území s mezinárodním statutem. Nebo o obligatorní vyjádření NPÚ v řízení o odstranění závadného stavu, jehož předmětem je památka s mezinárodním statutem. Tato povinnost vyplývá v obou případech přímo ze zákona, nicméně se domnívám, že se nejedná o dostatečnou ochranu. S přihlédnutím k míře potřebné odbornosti v souvislosti s památkou s mezinárodním statutem si nemyslím, že obligatorní vyjádření NPÚ sloužící jako nezávazný podklad pro rozhodnutí je dostačující. Dle mého, již vyjádřeného, názoru by větší odbornost zajistila forma závazného stanoviska NPÚ, ze kterého by příslušný orgán památkové péče byl povinen vycházet.

Novinkou bude zřízení Rady památkového světového dědictví. Bude se jednat o poradní a koordinační orgán pro nakládání s památkou s mezinárodním statutem zřizovaný Ministerstvem kultury na základě návrhu obce nebo kraje, na jejichž území se tato památka nachází.²⁴⁹ Vytvoří se tak předpoklady pro řádnou ochranu a zachování památek světového dědictví, které jakožto povinnosti vyplývají z Úmluvy.²⁵⁰ Rada nebude správním orgánem, ale bude se významně podílet na výkonu správy památky mimo jiné tím, že bude schvalovat koncepci ochrany této památky. Proto členy Rady budou především subjekty podílející se na její správě (vlastník, zástupce obce, zástupce orgánu památkové péče a další).²⁵¹ Zavedení tohoto orgánu považuji naopak za pozitivní přínos budoucí právní úpravy, neboť kooperace jednotlivých subjektů, kteří ve skutečnosti fakticky ovlivňují památku s mezinárodním statutem (ať již rozhodovací pravomocí či výkonem svého práva), na poradní, předběžné úrovni nemůže být bráno jako negativní. Naopak právě spoluprací těchto subjektů, včetně odborného zástupce NPÚ, může jedině dojít k efektivní a účinné ochraně nejvýznamnějších památek České republiky.

²⁴⁸ § 2 odst. 7 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²⁴⁹ § 41 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu

²⁵⁰ viz Důvodová zpráva ..., s. 243 – 244 (§ 41)

²⁵¹ tamtéž

10 Závěr

Jedním z cílů práce bylo zaměřit se na současnou právní úpravu památkové péče. Snaha byla kladena především na poukázání problémů, které se v praxi vyskytují a které mnohdy vyplývají z nedostatečné právní regulace zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Myslím, že příklady uvedené v kapitole 3 jsou jasným důkazem toho, že nový památkový zákon je více než potřebný. Je možné tedy konstatovat, že hypotézy 1 a 2 stanovené v Úvodu práce byly potvrzeny.

Dlouhodobě kritizovaný současný památkový zákon neplní účel stanovený v § 1, tedy nevytváří dostatečné podmínky pro zachování kulturních památek. Právní úprava vychází z převažujícího veřejného zájmu nad zájmem jednotlivce, což se odráží na poměru práv a povinností vlastníka kulturních památek (viz H2). Nejedná se ale o jediný nedostatek současného památkového zákona. Vytknula bych mu zejména systém nápravných opatření, nemyslím teď nedůslednost orgánů státní památkové péče (viz dále), ale samotný fakt, že nápravné opatření mají reagovat na ohrožení či poškození kulturních památek, a tedy na situaci, kterou památkový zákon vůbec nepředpokládá. Dále současný památkový zákon obsahuje celou řadu pojmů, ke kterým ale již neexistuje dostatečná definice, nebo dokonce definice celá chybí, což v praxi činí nemalé problémy (např. obnova kulturní památky, archeologický nález či archeologický výzkum). Dalším nedostatkem, který potvrzuje stanovený závěr o nedostatečnosti právní úpravy je fakt, že v dnešní době není vůbec upraven postup v případě, že kulturní památka je ohrožena či poškozena jednáním třetí osoby, tedy například stavební činností souseda. To vše v souhrnu nejen že představuje nedostatečnou právní úpravu, ale v první řadě neodpovídá zájmům památkové péče a tím ohrožuje samotnou existenci kulturního dědictví České republiky.

Potvrzení hypotézy č. 2 je možné shrnout, následovně. Nevyváženost mezi právy a povinnostmi vlastníků kulturních památek, kdy na jedné straně je řada povinností omezující výkon jejich vlastnického práva a na druhé straně mnohdy jen chabé náhrady, je možné ještě vnímat jako hraničící s ústavními principy. Ale postavení vlastníků tzv. nepamátek je již v přímém rozporu s ústavními principy. Konkrétně poté s principem omezení vlastnického práva za náhradu a s principem rovnosti. Z tohoto úhlu pohledu je možné ocenit Vládní návrh zákona o ochraně památkového fondu, který tyto rozdíly mezi postavením vlastníků smazává a tímto upevňuje právní jistotu subjektů v oblasti památkové péče. I na druhý nastíněný problém s nedůsledností orgánů státní památkové péče je reflektován ve Vládním návrhu. Posílením pravomocí Ministerstva kultury, které na základě zjištění Památkové inspekce bude

mocť vydat opatření k odstranění závadného stavu, dojde k zdvojnásobení památkové ochrany. V souvislosti s Památkovou inspekcí jsem uváděla důležitost veřejnosti, respektive spolků nadací apod. na ochraně památkového fondu. I na tuto skutečnost Vládní návrh pamatuje a nově upravuje aktivní postavení úlohy veřejnosti při ochraně architektonického dědictví, především tedy možností podílet se (za splnění podmínek) na správních řízeních, jejichž předmět souvisí s ochranou památkového fondu.²⁵²

Je tedy vidět, a to na základě celé praktické části, že i hypotéza č. 3 může být potvrzena, byť věřím tomu, že až zákon nabyde účinnosti, tak jisté problémy v praxi také nastanou. To například vidím v problematice vyjádření Národního památkového ústavu v případě obnovy, respektive práce na kulturní památce. Vládní návrh se nepřiklonil k jednokolejnému systému, což vnímám jako pozitivní krok. Ale místo aby posílil pravomoci NPÚ v zájmu zvýšení odbornosti památkové péče, naopak zredukoval povinnosti orgánů památkové péče mít jako podklad pro své rozhodování písemné vyjádření NPÚ. Z mého pohledu se nejedná o šťastné řešení, neboť v dosavadní úpravě sice není stanovena vázanost vyjádřením NPÚ, ale toto vyjádření je obligatorní pro všechny obnovy kulturních památek (tedy je potřeba se s rozdílným vyhodnocením stavu vypořádat v odůvodnění). Do budoucna povinnost posouzení NPÚ je obligatorní pouze v taxativně určených případech. Naopak jako nový pozitivní krok a naplnění principu prevence vnímám fakt, že Vládní návrh upravuje nutné stanovisko orgánu památkové péče v případě prací na nepamátce v památkově chráněném území.

Je možné shrnout, že Vládní návrh zákona o ochraně památkového fondu reflektuje požadavky na účinnou úpravu památkové péče, především odstraňuje nepřehlednou převahu veřejného zájmu nad zájmy jednotlivce. V souladu se zájmy památkové péče vytváří systém kooperace jednotlivých subjektů podílejících se na výkonu památkové péče a tím vytváří účinnější právní regulaci. Cílem a smyslem nového památkového zákona je snaha o zabránění vzniku škod na jednotlivých památkách a tím zabránění celkovému úbytku kulturního dědictví národa. Tento cíl si myslím, že bude novou právní úpravou dosažen, neboť se jedná o účinnější, transparentnější, systematictější předpis, který garantuje odborné nakládání s památkovým fondem České republiky.²⁵³

Dalším cílem a hlavně celkovým přínosem naopak této diplomové práce pak měl být přehled nejdůležitějších změn v oblasti právní úpravy nástrojů ochrany kulturních památek.

²⁵² § 15 Vládního návrhu zákona o ochraně památkového fondu.

²⁵³ viz cíle připravovaného zákona dostupné na < <https://www.mkcr.cz/priprava-noveho-pamatkoveho-zakona-255.html>>

Troufám si tvrdit, že tohoto cíle bylo dosaženo. Práce je systematickou komparací jednotlivých nástrojů a poslouží nejen odborné veřejnosti, ale i té laické jako přehled jednotlivých nástrojů ochrany a postupů při uplatňování této ochrany.

Závěrem je snad možné jen vyjádřit mé přesvědčení, že by návrh zákona o ochraně památkového fondu měl projít celým legislativním procesem v podobě, v jaké byl Vládou předložen.

Seznam použitých zdrojů

1. Monografie

DAMOHOŘSKÝ, M. a kol. *Právo životního prostředí*. 1. vyd. Praha: C. H. BECK, 2010. 629 s.

JURNÍKOVÁ, Jana a kol. *Správní právo zvláštní část*. 6. doplněné vyd. Brno: MU, 2009. 397 s.

KUČOVÁ, Věra. *Světové kulturní a přírodní bohatství UNESCO*. 1 vydání. Praha: NPÚ, generální ředitelství, 2009. 199 s.

PAVEL, Jakub. *Ochrana kulturních památek. Společenská nezbytnost památkové péče*. 1. vydání. Státní pedagogické nakladatelství Praha, 1969. 133 s.

PEK, Tomáš, *Stavební památky – specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby, provozu*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 216 s.

RIEGL, Alois. *Moderní památková péče*. Praha: Národní památkový ústav, 2003. 172 s.

SLÁDEČEK, Vladimír, POUPEROVÁ, Olga a kol. *Správní právo – zvláštní část (vybrané kapitoly)*. 2 vyd. Praha: Leges, 2014. 494 s.

TUCHÁČEK, Miloš, JELÍNKOVÁ, Jitka a kol. *Právo životního prostředí. Praktický průvodce*. 1 vyd. Praha: GRADA Publishing, 2015. 288 s.

VARHANÍK, MALÝ, *Zákon o státní památkové péči*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. 1161 s.

VINTER, V. *Stručný slovník památkové péče*. Ústní nad Labem: Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody, 1983. 127 s.

VOJTOVÁ, Lea. *Ochrana a regenerace kulturních hodnot v území*. 1 vyd. Brno: MU-ESF, 2006. 206 s.

2. Příspěvek ve sborníku

VARVAŘOVSKÝ, Pavel a kol. Nesprávné postupy orgánů státní památkové péče. In Veřejný ochránce práv (ed) *Sborník stanovisek veřejného ochránce práv: Památková péče*, Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2012, 152 s.

3. Metodické příručky

MKČR. *Příručka vlastníka kulturní památky a péče o ně*. Dostupná na <<https://www.mkcr.cz/prirucka-vlastnika-kulturni-pamatky-kulturni-pamatky-a-pece-o-ne-290.html?searchString=p%C5%99%C3%ADru%C4%8Dka%20vlastn%C3%ADka%20kulturn%C3%AD%20pam%C3%A1tky>>

KUČA, Karel a kol. *Plány ochrany památkových rezervací a památkových zón* [online]. mkcr.cz, 2012 [cit. 1. 3. 2017]. Dostupné na < <https://www.mkcr.cz/metodika-k-vydavani-planu-ochrany-pamatkovych-zon-a-rezervaci-257.html>>

ŠTULC, Josef. *Pokyn hlavního konzervátora Národního památkového ústavu pro vedení Ústředního seznamu kulturních památek ČR a souvisejících evidencí památkového fondu ČR*. [online]. npu.cz, 1. 1. 2003, [cit. 28. 2. 2017]. Dostupné na <previous.npu.cz/download/1077020862/pokynuskp.doc>

4. Odborný časopis

SALÁK, Pavel. Nález věci skryté a jeho právní úprava v novém občanském zákoníku. *Právní rozhledy*, 2016, roč. 23., č. 12, s. 419 - 421

SVOBODOVÁ, Lenka, Výkon státní památkové péče na obecních úřadech obcí s rozšířenou působností. *Veřejná správa*, 2005, roč. 16, č. 23, s. 10 – 12

5. Noviny a časopisy

NOVÁ, Eliška, Na diktát památkářů připlatí stát. *Lidové noviny*, 31. srpna 2016, s. 2

6. Právní předpisy

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod, jako součást ústavního pořádku České republiky

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů

Zákon České národní rady č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 184/2006 Sb., o odnětí nebo omezení vlastnického práva k pozemku nebo ke stavbě (zákon o vyvlastnění), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 101/2001 Sb., o navrácení nezákonně vyvezených kulturních statků, ve znění pozdějších předpisů

Vládní návrh zákona o ochraně památkového fondu a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů (zákon o ochraně památkového fondu)

Vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

Vyhláška č. 420/2008 Sb., kterou se stanoví náležitosti a obsah plánu ochrany památkových rezervací a památkových zón

Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního bohatství publikována ve Sbírce zákonů pod č. 159/1991 Sb.

Evropská úmluva o krajině

Nařízení rady (ES) č. 116/2009, o vývozu kulturních statků

Operační směrnice k naplňování Úmluvy o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví

7. Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 26. 4. 2005, sp. zn. Pl. ÚS 21/04

Nález Pl. ÚS 24/11 ze dne 20. 12. 2011

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2004 sp. zn. 5 A 48/2002

rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 10. 2009 sp. zn. 9 As 21/2009

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, sp. zn. 6 A 106/2002

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2013, sp. zn. 2 As 120/2011

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 7. 2009, sp. zn. 2 As 11/2009

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 3. 2013, sp. zn. 7 As 188/2012

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 6. 2014, sp. zn. 10 A 38/2013

8. Internetové zdroje

BEČKOVÁ, Kateřina, *Chronologie kauzy zamýšlené demolice domu na Václavském náměstí + dokumenty*. [online]. zastarouprahu.cz, 6. října 2010 [cit. 26. 1. 2017].

Dostupné na <<http://www.zastarouprahu.cz/aktuality/115-chronologie-kauzy-zamyslene-demolice-domu>>

DOBIÁŠOVÁ, Markéta, SEHNALOVÁ, Lucie, *Dům na Václavském náměstí na odstřel*. Díl pořadu ReportéřiČT ze dne 20. 12. 2010. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/1142743803-reporteri-ct/210452801240049/>>

Důvodová zpráva k zákonu o státní památkové péči ze dne 10. 12. 1985 [online]. psp.cz Dostupné na <http://www.psp.cz/eknih/1986cnr/tisky/t0008_04.htm>

Důvodová zpráva k Vládnímu návrhu zákona o ochraně památkového fondu (stav ke dni 2. 12. 2012) [online]. mkcr.cz Dostupné na <<https://www.mkcr.cz/priprava-noveho-pamatkoveho-zakona-255.html>>

PAMIATKOVÝ ÚRAD SR, *Dejiny pamiatkovej starostlivosti*. [online]. pamiatky.sk, 7. října 2014 [cit. 31. 1. 2017]. Dostupné na <<http://www.pamiatky.sk/sk/page/dejiny-pamiatkovej-starostlivosti>>

PAMIATKOVÝ ÚRAD SR, *Organizačný poriadok*. [online]. pamiatky.sk, 29. září 2014 [cit. 31. 1. 2017]. Dostupné na <<http://www.pamiatky.sk/sk/page/organizacny-poriadok>>

SEITLOVÁ, Jitka, *Dlouhodobé problémy v památkové péči ohrožují kulturní bohatství České republiky* [online]. Ochrance.cz, 1. února 2012 [cit. 24. 1. 2017]. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2014/dlouhodobě-problemy-v-pamatkove-peci-ohrozují-kulturni-bohatství-ceske-republiky/>>

Veřejný ochránce práv, *Případ pro ombudsmana: Výměna oken* [online]. Ochrance.cz, 7. října 2010 [cit. 8. 2. 2017]. Dostupné na <<http://www.ochrance.cz/aktualne/tiskove-zpravy-2010/pripad-pro-ombudsmana-vymena-oken/>>

Internetové stránky Ministerstva kultury <mkcr.cz>, Národního památkového ústavu <npu.cz> a Moravskoslezského kraje <msk.cz>

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá problematikou památkové péče. Konkrétně právními nástroji ochrany kulturních památek, a to jak z pohledu současné právní úpravy, tak i té budoucí (navrhované). V úvodu práce jsou vymezeny základní pojmy památkové péče, na které navazuje rozbor současného stavu, se zaměřením na aktuální problémy vyskytující se v praxi. Praktická část práce je věnovaná komparaci jednotlivých právních nástrojů ochrany kulturních památek z pohledu de lege lata, de lege ferenda. Text je postupně doplňován přehlednými tabulkami pro lepší orientaci v dané problematice.

Abstract

This diploma thesis is focused on the issue of monument preservation. Specifically, the legal instruments of cultural monuments de lege lata, de lege ferenda. Basic terms of monument preservation are defined in the introduction. This is followed by analysis of current situation, focusing on present problems which are founded in practice. The practical part of thesis consist of the comparison of the particular legal instruments of cultural monuments protections de lege lata, de lege ferenda. The supplementary tables have been used in this text too to clarify the issue.

Klíčová slova

Kulturní památky, národní kulturní památky, památkové území, právní nástroje ochrany kulturní památek, státní památková péče

Key words

Cultural monuments, national cultural monuments, historical area, legal instruments of cultural protection, state care of cultural monuments